

ABONAMENTUL.

Pe un an . . . 25.— Cor
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 758.

REDAȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr. 116.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulfămte publice și Lee
deschis costă șirul 20 fl.
Manuscrisele nu se im-
pedează.

ROMÂNUL

După ședințele comitetului

Declarațiile d-lui Mihali. — Ziarele din
Viena.

Arad, 24 Ianuarie.

În tăcerea ce s'a lăsat asupra tratativelor noastre cu guvernul, două momente vin să ne fie treaz interesul: declarațiile făcute de d. Dr. Teodor Mihali unui redactor al corespondenței *Keleti Értésítő* din Budapesta și comentarele presei din Viena asupra comunicatului publicat de comitetul nostru național.

Declarațiile d-lui Mihali sunt îndeajuns de concludente în cadrele permise de stadiul actual al chestiunii și noi ne mărginim a le reproduce la acest loc:

— Nu voi — a zis d. Mihali, — să fac proorocii, ci constat numai că bunăvoința pentru deslegarea problemei există atât de partea noastră cât și de a guvernului. Mă mir mult de chipul cum este judecată acțiunea noastră din partea opoziției și a unei părți a presei. Asupra chestiunilor în litigiu se urmează de multă vreme schimbul de idei. La timpul său, însuș fostul ministru de interne *Hieronimi*, a fost, îndată după ce a disolvat comitetul nostru, în Ardeal și a avut cu noi, în calitate noastră de membri ai comitetului, consfătuiri, ba a fost și la mine în Dej și în discuțiile noastre căutam modalitatea de a se deslega problema cu ajutorul comitetului. Venind la putere coaliția, primul ministru *Wekerle* a invitat pe membrii comitetului, dimpreună cu pe arhierii în palatul consiliului ministerial, unde a tratat cu noi în calitate noastră de membri ai comitetului, iar noi i-am arătat doleanțele noastre, primind din partea lui promisiuni categorice, că va rezolvi în mod favorabil doleanțele. Chestiunea, însă, a fost dată curând uitării, până ce actualul prim-

ministru a reluat din nou firul schimbului de idei. Deosebirea consistă numai în împrejurarea că de data asta bunăvoința și conștiința răspunderii, cu care dorim să deslegăm problema, există de amândouă părțile. E de regretat că pentru opoziție chestiunea e o chestiune de partid, câtă vreme e vorba de interesele primordiale ale țării, interese pentru a căror realizare se osteneau la timpul său, și ei, dimpreună cu noi, atât direct cât și indirect.

*

Ziarele maghiare înregistrează și ele declarațiile d-lui Mihali, dar de data asta timpul lor e reclamat de ilustrarea scandaloaselor scene din ședința de ieri a camerei — și până și rezistențele corzi vocale ale lui *Budapesti Hirnap* par extenuate pentru noi. Tăcând însă, gălăgia antiromânească a presei maghiare, putem asculta în mai multă liniște glasurele presei din cealaltă jumătate a monarhiei.

Avem înaintea noastră câteva din ziarele germane de frunte.

Chipul în care presa vieneză comentează faptul, că comitetul nostru național n'a primit fără obiecțiuni propozițiile guvernului ungar, tradează o regretabilă dezorientare a acestei prese asupra situației poporului nostru în Ungaria. Cele mai multe din aceste ziare par nemulțumite de împrejurarea, că reprezentanții partidului nostru n'au primit orbește ofertul guvernului.

În special ziarele plătite de guvern reproșează comitetului nostru că ridică pretenții artificiale, cari însă ar trece peste țintă. *Neue Freie Presse*, această ilustră reprezentanță a comercialismului în presă, pierde din vedere, cu totul, obiectivitatea și găsește că

Românii din Ungaria ar formula pretenții exagerate, fabuloase.

Nu vede *Neue Freie Presse*, că în oricare altă țară din lume, ar rămâne neînțeleasă, ridicolă și chiar revoltătoare atitudinea unui guvern, care ar aștepta din partea cetățenilor semne de specială mulțumire în schimbul elementarului fapt constituțional, că ei se bucură în chip firesc de scutul legilor țării. Și cât de stranie e atitudinea guvernului ungar, când el cere asemenea semne dela cele trei milioane și jumătate de Români, cari nu numai că sunt lăsați în bătaia sorții, refuzându-li-se orice sprijin constituțional în nizuințele lor naționale, dar sunt de-a dreptul supuși celor mai nemiloase experimentații de desnaționalizare.

Care va să zică, marile ziare germane din Austria par a ne cere neînsemnata jertfă de-a împlini de bună voie, ceea ce guvernele ungare n'au reușit să ne smulgă cu forța și cu intoleranța agresivă. Noi să renunțăm de bună voie la aspirațiile noastre firești, la așteptările noastre legitime în cadrele acestui stat, pentru că, iată, guvernul actual nu mai recurge împotriva noastră la ghilotina legilor de maghiarizare, ci ne întâmpină cu vorbe frumoase, ademenitoare. E simplu de tot!

Dar ziarele din Viena mai tradează, prin astfel de neserioase aprecieri, și o neînțeleasă dezorientare în ce privește statistica etnografică, raportul numeric între singuraticile popoare din Ungaria, — ne mai vorbind de alte circumstanțe. Corespondențele germane dela Viena ale guvernului ungar, se pare că-și fac cu vârf datoria, câtă vreme în capitala Austriei o mare parte din ziare, și, prin ele, o mare parte a opiniei publice își formu-

Baudelaire.

„Le Journal” urmează să publice memoriile lui Jules Claretie. Regretatul scriitor începuse să ne povestească începutul carierei lui de publicist. Cu prilejul acesta ne-a dat la iveală o admirabilă scrisoare pe care Alfred de Vigny i-o adresase pe vremuri și prin care-l recomanda munca, adevărul și onestitatea ca pe cele dintâi calități ale omului de litere. Apoi, Jules Claretie ne vorbește de oamenii celebri ori notorii cu cari a avut legături în epoca debuturilor lui, și mai târziu. E un mare câștig pentru istoria literaturii franceze din vremurile din urmă, că răposatul academician și-a scris memoriile, sau cel puțin o parte dintr-însele, mai înainte de a fi fost surprins de moarte. Așa bunăoară amănuntele pe cari ni le dă asupra redactorilor și colaboratorilor lui „Figaro”, la crearea acestui mare ziar, sunt prețioase. În săptămâna trecută, „Le Journal” a publicat foiletonul în care Jules Claretie evoacă marea figură a lui Baudelaire. Traduc pasagiul pentru cititorii acestui ziar. — *Adrian Corbul*.

Bărboși și pletoși, Daudet și Delvau contrastau cu masca rasă a lui Baudelaire, când el apărea glacial și palid, în mica sa'ă cu geamuri. Sunt ființe cari imprăstie căldură și cari, intrând într'un salon, par a-l lumina. Baudelaire imprăstia neliniște. Era ceva spectacol în apariția sa. Tăcut și enigmatic, nici unul din gesturile lui nu mișca parcă aerul din juru-i; intra cu pași măsurati, ochii săi foarte negri priveau întrebători printr'o căutătură circulară; se așeza și-și aștepta corecturile fără a

rosti un cuvânt. Ceeace era caracteristica fizionomiei lui, acest chip ras de mimic trist, era cuta amară a gurei, expresia de oboseală și de sarcasm a acestei buze care părea trasă în jos de două brazde paralele. Ochiul, foarte viu, găureau parcă masca lui impasibilă și pe acest chip incremenit, numai buza și privirea aveau aerul de a vieții. Tot pesimismul omului acesta se concentrase în acest rictus disprețitor.

El disprețuia — dar poate că în fundul sufletului său avea înduioșări rău ascunse. Acest îndrăgostit al femeilor blestemate avusese iubiri de o duioșie idilică. El a scris unui model de atelier scrisori înfăcărâte pe cari le-ar fi putut semna vre-un licean naiv. Studiindu-l bine, ghiceai în atitudinea lui hieratică mai mult o timiditate decât o poză. Leconte de Lisle care-i judeca foarte bine pe oameni — cu prea multă severitate poate, ceeace nu strică în fond — mi-a spus odată: „Charles Baudelaire a fost un bun burghez și un poet clasic, care-și storcea creierul ca să inventeze originalități facile”.

În glumele lui macabre găseai duioșie, o duioșie îndurerată și pecetluită. Voia să nimicească, dar de uimiri'e pe cari le răspândea în juru-i, suferea el însuși. L-am văzut într'un cerc de tineri cari, pentru a fi agreabili maestrului, esaltau invențiile lui morbide, adăugau florilor râului niște altoaie nesănătoase, și mângăiau cu complezență în fața lui Baudelaire, rodul imaginației lor fără frâu — niște demoniaci de bălcu cari se făceau diabolici ori

supradiabolici — l'am văzut, după ce ascultă aiurările foarte studiate ale acestor mici Manfredi ai Parnasului, sculându-se deodată de pe scaun, rupând cercul tinerilor discipoli cari îi cerșeau un zimbet aprobător, traversând salonul ca împins de un resort și dispărând brusc, spre stupefacția micilor demoniaci cari exaltau, în scop de a-i fi plăcuți, poezia *La Chârogne* sau *Le Vin de l'Assassin*.

Indrăgostit de cuvânt, rob al cuvântului, acest nefericit mare poet căruia i-a fost dat să moară căutând cuvintele în bălbăiri'e afasiei, acest căutător de senzații artificiale, acest familiar al otrăvirilor cari se urcă la creier și-l ard, era târît în lume de o adâncă melancolie. Niciodată desgustul posomorât și obosit nu mi-a apărut personificat cu atâta tristete ca în Baudelaire. L-am văzut odată șezând singur la o măsuță în balul-casino Cadet, sus, în galeria care domina sala de danț, și lășând să cadă peste dansatorii turbați, peste cadrilurile nebune, peste isteriile cancanului la modă, privirea sa fixă, cu prunelele mărite, ca hipnotizate de aceste femei convulsionate frumoase sau urite în jurul cărora se îngrămădea lumea; și în aburul cald și în colbul pe care le stârnea cadriluri'e, Baudelaire nemișcat și rece, păstra o contemplare amară, ca și cum, spectator și jude în același timp, ar fi văzut trecând, săltând și dispărând într'o atmosferă fantastică un adevărat danț macabru în care ochiul său ar fi văzut în carnea aceea sănătoasă și voioasă, numai cadavrul, scheletul.

lează judecățile citind discursurile optimiste, în acest senz, ale primului ministru.

Noi ne mărginim a semna numai aceste judecăți greșite, convinși că viitorul le rezervă confrăților noștri din blonda Vindobona multe surprize.

Tărîmuri românești — îndepărtate...

Arad, 24 Ianuarie.

O revistă pedagogică ungurească studiază raporturile din școlile Elveției. În cantonul Graubünden, spre marea ei mirare, a dat peste Români: Reto-Români. Dintre cele 105.000 de locuitori ai cantonului, 48 mii sunt Germani, 37 mii Români și 18 mii Italiani. Nu e mirare deci, că dintre locuitorii cantonului Graubünden, pentru noi arată autorul cel mai mare interes.

El recunoaște că Reto-Români sunt descendenți de ai Romanilor, cari după căderea imperiului apusean și-au păstrat naționalitatea, caracterul de rasă, obiceiurile și moravurile, păziri fiind ale forturile naturale ale munților. Ei au luat parte la toate luptele și mișcările politice și culturale ale cantonului Graubünden. În secolii mișcărilor religioase ei încă au luat parte activă la reformări, și urmarea e, că sunt despărțiți între 2 confesiuni; rom.-cat. și reformată.

Limba lor încă are 2 dialecte: dialectul ladin și reto-român. Fiecare dialect își are societatea lui culturală-literară: Societatea reto-română și Societatea ladină. Aceste societăți aranjează lecturi populare, tipăresc opere literare și anale, inspectează și controlează progresul limbii lor materne în școlile provinciale și țin în fiecare un câte o adunare generală împreună cu petreceri, teatru și conferințe.

Reto-Români țin cu multă încăpăținare la limba lor maternă, cu toate că nu au aspirații naționale, și învață și vorbesc bucuros limba germană, și și bat pieptul că sunt cetățeni elvețieni.

Bietul autor caută în tot locul analogia im-

prejurărilor din țara noastră! Iată! — își zice el — un popor care ține la limba lui cu încăpăținare și tot este un bun cetățean al patriei. (Noțiuni cari în capul politicianilor unguri se exclud). Și ca să liniștească pe compatrioții săi, scriitorul studiului spune, că Reto-Români n'au nici o idee despre România și așa România nu se va întinde până în Elveția.

Dar în țara libertăților cetățenești, cum este republica din Alpi, nici nu are ce căuta chestia națională chiar într'un stat atât de diferit ca naționalitate cum este Elveția. Majoritatea respectează drepturile naționale ale minorității. În Elveția conducătorii statului consideră de lucru natural ca școlile elementare reto-române și italiene să aibă o școală normală în care să se evalueze învățorii de lipsă.

Școala normală din Chur are cursuri speciale pentru Reto-Români și pentru Italiani. În aceste cursuri limba germană se învață ca oricare altă limbă străină în 3—5 ore la săptămână. Mai mult chiar, cele 2 dialecte ale Reto-Românilor, au cursurile lor speciale de istorie și literatură în clasa I—II—III.

În restul studiului compară stările din Elveția cu cele dela noi și ajunge la concluziunea că în esență nu diferă mult unele de altele.

Intrebăm noi: ce ar fi dacă „Asociațiunea” noastră s'ar amesteca în controlul școlilor statului? Societățile literare reto-române au dreptul de a controla sporul realizat de limba reto-română în școlile cantonului. Noi suntem împiedecați să ținem chiar și adunările de constituire ale despărțămintelor „Asociațiunii”.

Nu le-ar strica oamenilor dela noi să vadă instituțiile de cultură ale altor țări!...

Declarațiile contelui Czernin. În numărul nostru de ieri am reprodus, dintr'un ziar berlinez, declarațiile contelui Czernin, ambasadorul austro-ungar la București, referitor la tratativele româno-maghiare.

Astăzi, însă corespondentul nostru din București ne comunică următoarea știre apărută în „Epoca” conținând declarațiile ambasadorului cont. Czernin făcute unui ziarist ungar:

ii părea chinezește. Cine mai era și acest pictor străin?

— Străinii nu interesează. De altfel Parisul nu se interesează decât de Paris, iar pe străinii nu-i interesăm decât vorbindu-le tot de Paris. Un câne călcat de trăsură în fața teatrului des Varietés este pentru „Figaro” un eveniment mai important decât o catastrofă care a avut loc în China ori în Japonia.”

Charles Baudelaire asculta teoriile acestea cu chipul imperturbabil, fără să răspundă. Sunt sigur însă că-l disprețuia pe Villemessant, care îi răspundea cu același sentiment din punctul de vedere al jurnalismului. Ah! exclama Villemessant râzând, dacă aș vrea să-mi distrug ziarul, n'aș avea decât să-mi concediez echipa (aceasta era vorba lui) și s'o înlocuiesc cu oameni de geniu ca Baudelaire, Banville, Asselineau, Pius-Losene Boyer!... L-aș da iute gata!.. Nu știu, zău, dacă și Lamartine în persoană nu mi-ar scădea tirajul!”

*) Fondatorul și directorul ziarului „Figaro”.

Eu afirm fără ezitare și în mod franc — a spus cont. Czernin — că Românilor din Ungaria le lipsesc unele drepturi care li se cuvin. Nici nu am nevoie să dovedesc aceasta prin argumentații logice cari ar duce prea departe, ci ajunge să mă refer la faptul că unul dintre cei mai hotărâți patrioți maghiari, contele Tisza, a recunoscut aceasta intrând în tratative cu reprezentanții Românilor din Ungaria.

Corespondentul din București al ziarului „Az Est” a avut azi un interview cu cont. Czernin, care i-a făcut următoarele declarații senzaționale:

— Aici în România, toți politicienii români sunt de acord, că România nu se poate ingera în chestiile interne ale monarhiei. De altă parte însă, e foarte natural ca Românii din România se interesează și urmăresc cu atențiune soarta Românilor din Ungaria.

Nici un politician român n'a comis ceva ce să poată fi calificat de ingerință necompetentă. Și de astădată ei urmăresc numai cu atențiune pactul româno-maghiar, respective tratativele și nădăduiesc că acestea vor avea rezultat îmbucurător.

Este indispensabil și inomis ca să se realizeze înțelegerea între statul ungar și între Români, iar aceasta se poate întâmpla fără jignirea Ungurilor.

Presupuneți dv., că Tisza va adera la știrbirea ideii naționale maghiare.

Eu nu cred așa ceva...

E de mare interes pentru monarhie să se realizeze înțelegerea pașnică — la o eventualitate contrară nici să nu gândim.

„L'Indépendance belge” asupra tratativelor româno-maghiare.

Arad, 24 Ianuarie.

Marele ziar „L'Indépendance belge” dela 18 Ianuarie n. publică în articolul de fond următoarele:

„Se știe că guvernul unguresc a început negociațiuni cu capii Românilor din Transilvania pentru a se ajunge la o înțelegere statornică și hotărâită cu aceste elemente naționaliste cari se împacă greu cu stăpânirea ungurească. Contele Tisza, primul-ministru al Ungariei, a arătat în camera deputaților, bazele acestor tratative. A apărut punctul de vedere al unității monarhiei, atrăgând atenția că elementul curat unguresc e mai mult de 50 la sută din populația totală a Ungariei și că adăugând și pe Germanii din Ungaria meridională și din Transilvania, cari primesc în totul ideea de stat național ungar, se poate afirma că două treimi din populație sunt favorabile stării de fapt. Acestea sunt afirmările unui optimism cam exagerat, când se știe ce luptă duc naționalitățile subjugate împotriva stăpânirii maghiare. Tocmai pentru asta contele Tisza se arată foarte preocupat de aceste aspirațiuni separatiste ale Românilor din Transilvania; interesul lor, după credința sa, cerând ca ei să se devoteze păstrării cadrului dualist al monarhiei. De aceea el are dorința laudabilă de a risipi toate cauzele de neîncredere ce pot exista între Unguri și Români; dar pentru a atinge acest scop va trebui altceva decât declarații de încredere și simpatie reciprocă. În adevăr, Românii cer lucruri foarte precise: cer în Transilvania învățământ

Baudelaire avea spirit, un spirit de ironie care te strîngea ca într'un clește. Cu vocea sa înecată, el servea câte o replică scurtă și mușcătoare. El a spus cu răceală unui tânăr poet care-și bătea joc de pântecul enorm al unui idol indian: „la seama, domnule, poate acesta e Dumnezeuul adevărat!” Chiar în după amiaza aceea, în rue de la Grange-Bateliere pe care o evoc cu plăcere, el avusese o convorbire delicios de amară. Ne-a citit atunci biografia autorului unui Dicționar celebru al contemporanilor, biografie scrisă chiar de autor. Baudelaire citea, pilea fiecare rînd cu o răutate fină și solemnă. Cea mai mică frază îi eșea din gură ca mușcată de dinții săi. O minime de ironie. Aceasta a fost poate — alături de lectura pe care ni-a făcut-o odată Gambetta cu vocea sa grasă dintr'o carte de Rabalais — lecția de cetire cea mai extraordinară la care am asistat.

Diavolul acela de Villemessant*) îl tolera pe Baudelaire în redacția sa, după cum îl tolera și pe Banville, dar nu-l iubea și nu-l înțelegea. Studiul atât de insufletit asupra lui Guys

„KRISTÁLY”
FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
CLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.
La lucrări de peste 10
croane. expediția se
face franco. (Ki 1548-52)

Curățire și vopsire chimică
de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Co-
manțele din provincă se execută repede.

în românește; întrebuintarea limbii românești în justiție și administrație; în sfârșit, o reformă agrară serioasă. Va putea guvernul unguresc să facă în aceste direcții concesii cari s'ar împăca destul de greu cu principiul unității naționale ungurești? Să ni se dea voie să ne îndoim. Cel mult, va ajunge să determine o momentană slăbire a luptei, dar revendicările Românilor din Transilvania vor rămâne în întregime, căci ei pot constitui o putere în monarhie și deșteptarea naționalistă în România chiar, dela războiul balcanic încoace (*O singură observație: nimeni în România n'a devenit naționalist, în înțelesul adevărat al cuvântului, numai în urma celor petrecute în Iulie trecut; în cei ce sunt naționaliști nu s'a putut schimba atunci nimic, căci doctrina la care țin, pornește dela principii mai mari și mai trainice decât orice „cardinalater”. N. Tr.*) nu poate decât să-i încurajeze la luptă pentru dezvoltarea limbii și a culturii românești, pentru că numai înspre Transilvania România poate aștepta o dezvoltare reală a influenței ei în viitor”.

Legea de presă a fost votată.

Trucul guvernului.

Arad, 24 Ianuarie.

Ieri după amiază au avut loc în incinta camerei scene, cari au ilustrat încă o dată starea bolnavă a parlamentarismului ungar.

Vrajba dintre partide a izbucnit cu o putere elementară.

Victima acestor izbucniri a fost ieri libertatea de presă, ghilotinată prin noua lege de presă, care a fost votată, în absența opoziției.

S'au adoptat câteva neimportante modificări.

Opoziția maghiară, care pe la toate adunările publice ce organizează și cu toate prilejurile promitea cu multă emfază că va duce luptă la extrem pentru libertatea presei, a părăsit câmpul de luptă, după ce și-a slăbit forțele prin provocarea seriei de scandaluri, chiar în momentul când ar fi avut prilejul să propună modificări și să slăbească cătușele noii legi de presă. Votarea monstruoasei reforme e întâmpinată de altcum cu mare nemulțămire chiar și din partea ziarelor guvernamentale.

Continuarea ședinței de ieri.

Deschizându-se ședința, după scoaterea cu forță a contelui Andrassy, a deputatului Ștefan Haller și a contelui Paul Batthyány, contele Apponyi cere cuvânt la regulament. Președintele, la semnul dat de contele Tisza, îi acordă cuvântul. Într-aceasta deputatul Ioan Justh e extradat, pentru gălăgie, comisiei de imunitate.

Contele Apponyi constată că majoritatea nu respectă regulamentul creat de ea însăși și că în cameră stăpânește acum o deplină nesiguranță de drept. Majoritatea are numai un titlu formal și nici decum moral, pentru că să mai poată exista. Acest titlu de drept l-a distrus singură.

Președintele Beöthy îl chiamă la ordine pe contele Apponyi. Contele Aladár Zichy cere și el cuvânt la regulament, președintele nu-i permite. El vorbește cu toate acestea. Președintele suspendă ședința și *garda parlamentară își face apariția pentru a treia oară* îndepărtând din ședință pe Ioan Justh și pe contele Zichy.

Continuându-se ședința, contele Apponyi cere din nou cuvânt. Președintele îi permite să vorbească după ce contele Tisza îi face semn.

Contele Apponyi declară că cere o permisiune, care i s'a refuzat contelui Zichy și contelui Andrassy. Accentuează apoi că opoziția s'a hotărât să ia o atitudine dărză numai după ce a văzut că președintele nu respectă nici chiar noul regulament. Mai declară că opoziția re-

munță a-și mai face propunerile de modificare, după ce și așa acele n'ar avea nici un rezultat.

Opoziția întreagă părăsește sala.

Partidul muncii, rămas singur, votează pe rând cu multe modificări, toți paragrafii.

Modificările.

Modificări s'au făcut ieri în cursul desbatărilor pe paragrafi privitor la cautiunea ziarelor și corespondențelor litografiate, care a fost stabilită în 5000 coroane. Autoritățile vor avea dreptul de a impune ziarelor publicații de rectificare, numai intrucât îl au și particularii. Autorii publicațiilor de rectificare vor avea aceeași răspundere ca și membri redacțiilor. Despăgubiri se pot cere în timp de 3 ani. S'a mai făcut afară de aceste încă câteva modificări stilare.

Votându-se și ultimul paragraf guvernamentali i-au făcut ovații ministrului Balogh.

Programul de muncă al camerei.

La stabilirea ordinii pentru ziua de azi, contele Tisza a făcut cunoscut viitorul program de muncă al camerei.

Luni și Marti, în săptămâna viitoare, primul ministru le acordă deputaților vacanță și nu se vor ține ședințe. În ședința de Miercuri se vor desbata noua reformă militară și proiectul contingentului de recruți. Tot în săptămâna viitoare se vor alege în comisii și delegații croați din camera ungară și se vor delega membrii în comisia regnicolară croată. Primul ministru mai accentuează urgența rezolvirii pragmatice pentru căile ferate croate. În curând vor fi prezentate camerei proiectele despre ajutorarea societăților de canalizare a apelor, despre reforma dreptului cambial și *despre noua împărțire a circumscripțiilor electorale*. Urgitarea rezolvirii proiectului din urmă e necesară—a declarat primul ministru — pentru că *alegerile din 1915 să se execute în baza noii legi electorale*.

Acesta e programul de muncă al parlamentului până la vacanța de Paști.

Votându-se ordinea de zi, propusă de președinte. — ședința de ieri s'a terminat la orele 5 fără un sfert.

Ședința de azi.

Contele Tisza despre scandalurile de ieri.

Ședința de azi, absentând opoziția, a avut un decurs liniștit. După deschiderea ședinței, camera primește propunerea comisiei de imunitate, în baza căreia contele Andrassy e exclus dela 10 ședințe, contele A. Zichy și Ioan Justh dela câte 15 ședințe consecutive, pentru purtarea lor din ședința de ieri.

Camera luând apoi în dezbateră punctele dela ordinea de zi votează reforma presei și după a treia cetire.

Al doilea punct al ordinii de zi a fost proiectul despre sporirea juzilor și a scriitorilor la tribunalul regesc din Budapesta, la tribunalul comercial și la curtea de ocol.

După vorbirea raportorului și a secretarului de stat, Leopold Vadász, camera votează acest proiect atât în general cât și în special.

La cuvântul apoi contele Tisza și constată starea reală a celor întâmplare în ședința de ieri.

Opoziția — a spus primul ministru — s'a hotărât în lunile din urmă să participe la dezbaterile proiectelor, pe cari le-a declarat de periculoase pentru drepturile constituționale. Intre aceste fiind și reforma presei, opoziția a luat parte în dezbaterile acestui proiect. Primul ministru constată că între cei 50 de oratori ai opoziției, au fost și de acei cari au ținut discursuri la un nivel înalt, dar cele mai multe vorbiri au furat, prin lungimea lor de mai multe ore, numai timpul scump.

Nici opoziției și nici presei nu i-a succes să revolte opinia publică împotriva reformei presei. Căci opinia publică — a spus primul ministru — a văzut în acest proiect numai remediarea celor mai păgubitoare abuzuri. Opoziția

văzând neîndreptățirea străduințelor ei, în loc să caute să-și valideze principiile ei prin propuneri de modificări, deși i s'a dat prilej destul, a preferat mai bine să recurgă la scandaluri. Față cu vorbirile aspre și acuzatoare ale conducătorilor opoziției, foarte natural, și apărarea a fost mai intensivă.

Primul ministru mai constată că multe din expresiile opoziționaliilor a fost cu mult rău grave și mai jignitoare decât expresiile lui fenzătoare. Deși președintele nu i-a îndrăgiiu la ordine pe respectivii oratori opoziționali. Ședința de ieri s'a încercat să se prindă scandaluri pentru expresiile mele. S'au. Și foarte natural, n'a putut fi altul decât lent în afară a respectivilor deputați. Președintii și majoritatea a manifestat altul, anu numai răbdurie, ci chiar previne toți băieții tele Andrassy uitându-și de datoritori incolo bru al camerei s'a opus președintii Brusturi, La-tele nu și-ar fi împlinit datorciua, Poiana au aplicat și față de contele Austele din jurul mentul.

Opoziția, deși numai 14 ochi crescuți în fost excluși, văzându-și nesuferințele, o rup voca antipatia țării împotriva mai periculos trimbițarea celor două incidente știu de po-insula Margareta și panama, nu mai cercurs la scandaluri, pentru că să pu mai află pe acest loc unde ar trebui să-și schimb datoria.

Primul ministru își termină discursul, molip-tudinea opoziției, nu-l importă, ci va lucră ră-departe de interesul țării ori cu ea, ori fără din sau împotriva ei.

Camera primind, după vorbirea președintii, ordinea de zi propusă de președintii, se amână până Miercuri.

Planurile opoziției.

Partidele opoziționiste — după cum se anunță se pregătesc de o nouă acțiune. Ieri seara cele 3 partide: independist, andrassyist și poporal au ținut în localitățile clubului independist o conferință comună, în care au dezbătut atitudinea lor în viitor și au hotărât elaborarea unui plan comun de luptă.

D. Tache Ionescu asupra tratativelor româno-maghiare.

Arad, 24 Ianuarie.

Cu data de 21 Ianuarie ziarul *Az Est* din Budapesta publică azi un lung interviu cu d. Tache Ionescu, fostul ministru de interne al României. Interviul a avut loc la București. Corespondentul numitului ziar pretinde că d. Tache Ionescu i-ar fi dat următoarele răspunsuri:

— În Decembrie 1895 ori în Ianuarie 1896 — a spus d. T. Ionescu, — am avut o convorbire cu baronul Bánffy la Budapesta, între altele și despre chestiunea Românilor din Ungaria. Sunt de principiul să n'aduc eu vorba asupra acestei chestiuni, când vorbesc cu vre-un austriac ori cu vre-un ungar. Vorbesc însă deschis dacă convorbitorul meu aduce chestiunea în discuție. După ce baronul Bánffy a atins-o, i-am spus, că găsesc a fi de mare importanță creșterea unui modus-vivendi, care să aducă pace între Unguri și conaționali nostri din Ungaria. Am adăugat că, deși nu voiu să dau nici un sfat și nici să mă amestec în afacerile interne ale Ungariei, părerea mea e că baza unei înțelegeri s'ar putea găsi într'un tratament la fel cu cel aplicat față de Sașii din Transilvania. Si am mai adăugat, că nu-i pot da nici o asigurare dacă pe-o asemenea bază s'ar putea realiza acordul, dar că o încercare învrednicește osteneala.

Baronul Desider Bánffy mi-a răspuns pe sleau următoarele:

— Niciodată! Uiti că Sașii sunt numai 200 de mii și la o depărtare de 1000 klm. de Germania, în vreme ce numărul Românilor e de trei milioane și se ating cu granițele române.

— Am răspuns la rândul meu, — a continuat d. Tache Ionescu, — că cu atât mai mult trebuie căutată o soluție... Și când d. Bánffy mi-a reproșat că Românii din Ungaria se abțin dela alegerile parlamentare, l'am rugat să-mi răspundă deschis, *dacă Românii pot să aleagă măcar un singur deputat împotriva voinței lui? Și el mi-a dat răspunsul franc, că nu!* I-am vorbit despre votarea secretă, la ce mi-a răspuns că ea e cu neputință, după ce în Ungaria majoritatea guvernamentală a ieșit din urnele circumscriptiilor naționaliste, — circumscriptiile rate ungurești fiind kossuthiste.

Rezultatul a fost, că Bánffy socotea a fi o silitate de stat permanentizarea acestui sistem. După o convorbire de o oră și jumătate 'rebat dacă convenim măcar asupra vret-ct? Eu i-am răspuns: „Da, convenim vprejurării, că nu ne vom putea înțea”.

O revistă pedagogică Ionescu a răs cu poftă, amintind raporturile din școlă seriozitate:

„...orbirile ce am avut cu d. Széll, Românii: Reto-Românsc de un om deosebit de plăcut, ucătorii ai cantonului; convorbirile ce am avut cu comiții Români și 18 mii neapărat face impresia unei pu-ualității, n'am atins niciodată ch-că dintre locuitorii fanilor din Ungaria. Și acum, îți a-tru noi arată auto-ite aceste numai pentruca să te con-

El recunoaște măresc cu simpatie toate încercările denți de ai Rom pentru a realiza o bună înțelegere între lui apusean și Români. Cred că contele Tisza poate terul de dorese sincer succesul.

fiind de — Excelența V. cunoaște bazele pactului din luat parthestiune? — a întrebat corespondentul lui culturale „Est”.

— Nu, nu cunosc amănuntele planului de miscări înțelegere. Cunosc însă cu mult mai bine istoria tivă decât să nu știu, că esențialul nu rezidă în cu-

prinsul pactului, ci în faptul că se caută și se face pactul, care, ca ori și care altă operă ome-nească, nu poate să multumească pe una din partide, dar poate să servească ca bază ven-tru o conviețuire pașnică. Cred că nu trebuie să ne amestecăm în condițiile pactului. Nu ne-am putea asuma răspunderea în fața Un-orilor și nici în fața Românilor din Ungaria, în noua fază a lucrurilor, dar nu voim să agra-văm nici situația contelui Tisza dându-i noi o-pozității maghiare pretextul de-a înfățișa lucrur-ile așa ca și cum el ar trata cu noi, iar nu cu concetățenii săi.

— Imi iubesc neamul, ori unde ar fi el, i iubesc adânc și-i și sunt foarte sincer. Aceasta însă nu mă împiedecă să înțeleg greutățile pe care contele Tisza trebuie să le învingă, ba înțeleg și prejudecățile unei părți a opiniei publice maghiare și cred, că atunci vom face un mai bun serviciu cauzei, dacă vorbim cât se poate de puțin despre cele ce se întâmplă din-colo între concetățenii unei țări, a căror inter-res comun e binele patriei.

— Și dacă dorințele Românilor — a întrebat ziaristul — jignesc prea mult supremația maghiară, ideea națională maghiară:

— O spun de tot iranc — a declarat d. Ionescu — *am credința, că Maghiarii nu vor pier-de, dacă se vor înțelege cu Românii.* În epoca noastră democratică și a obligativității generale a învățământului e imposibilă desnaționalizarea unei rase, în care viează conștiința și mândria rasei careia aparține. Orice încercare în acest senz este absolut zadarnică. Despre această con-vingere a mea am dat dovadă atunci când deia Bulgaria invinsă și pusă la dispoziția noastră nu am luat un mai mare teritoriu, decât am avut absolută trebuință pentru ca să putem ieși la mare... Iată pentruce am spus totdeauna, că n'aș primi nici Șumla, nici Rusciucul, nici Var-na, chiar dacă mi le-ar dăru.

Acum avem 190 mii de Bulgari într-o țară cu o populație de 7 milioane 700 de mii de su-flete, din care peste 7 milioane suflete sunt Ro-mâni. Și cu toate acestea desnaționalizarea Bul-garilor e un lucru imposibil.

— Credeți Exc., că rezultatul actualelor tra-tative de împăcare va influența raporturile din-tre România și Austro-Ungaria?

— Am dovedi o lipsă de sinceritate în rap-porturile noastre cu monarhia, dacă n'am recu-noaște, că înțelegerea dintre Maghiari și Ro-

mâni din Ungaria va constitui o cauză mai mult ca raporturile dintre noi să fie atât de excelente, cum trebuie să fie.

— Încă o ultimă întrebare să-mi permiteți Excelență, fiindcă știu că nu mă adresez patrio-tului român, ci mai ales politicianului elegant și expert. Să presupun, că Românii din Ardeal ar pune condițiuni absolut inacceptabile. Chiar pe lângă toată bunăvoința... Ce se va întâmpla în urmă?

— Îți voi răspunde cu o admirabilă decla-rație a lui Venizelos, pe care am auzit-o dela d-sa, când cu prilejul vizitei mele la Atena l-am întrebat că din ce cauză se lungesc atât de mult tratativele greco-turce. Venizelos, care e un bărbat, mare, foarte mare, un adevărat politi-cian bismarckian, mi-a răspuns: „E grea înțelegerea, fiindcă nici o parte nu vrea să-și spună ultimele concesiuni, până când nu se va convin-ge că vor duce la rezultat”....

Iată, deci, eu sunt de credința, că acest răs-puns îl pot aplica și cazului la care mă între-bați. Dacă e chestia de condițiuni inacceptabile, să mă credeți, în realitate totuș, se vor găsi mo-dificări posibile, „ultimele concesiuni”, cari însă se retac până când va fi asigurat rezultatul!

Eu am ferma credință, că dacă ambele părți în mod sincer vreau înțelegerea, întotdeauna se și face înțelegere, chiar și în cazul, când o parte ar vrea luna, iar cealaltă soarele de pe cer.

Ideia cooperativei la Hălmagiu.

— Corespondență specială. —

Încătușăți în jugul tuturor robiilor pământene, minunata operă a țesătorilor dela Rochdalle (An-glia) nu ne mai poate lăsa impasibili. Înainte de asta cu septezece de ani niște muncitori nevoiași încearcă, ca prin ajutorul unei tovărășii, să-și uș-reze în câta traiul mizerabil.

„O duzină de capitaliști liliputani se obligaseră să plătească săptămânal 2 penny (25 bani) de om și după 52 de plăți acești acționari interesanți, n'a-veau nici atâția bani în casă, ca să cumpere un sac de făină”. (I. Enescu. Cooperativele sătești pg. 29. Sibiu 1912. Pr. 1.50)

Azi însă calicii de atunci sunt proprietari de mori, susțin măcelării, diferite fabrici, magazine de mărfuri și o prăvălie înfloritoare — peste tot o a-vere enormă, care le aduce anual acționarilor un milion venit curat, — pe lângă, că în trebuințele proprii mai sunt serviți cinstit și eftin. Iată roadele cooperativei, iată puterea ce rezidă în comerț!

Progresul uimitor al instituțiilor noastre fi-nanciare, care nu e mai prejos decât al amintitei cooperative engleze, ne dovedește mai presus de ori ce îndoiială, că pe socoteala brațelor românești se pot creia încă multe lucruri minunate.

Îndeosebi mișcarea cooperativă alimentată de bogatul dar alui Stroescu, formând azi preocupă-tiunea de căpctenie a Asociațiunii — pornită o-lată — incontestabil va fi încununată de succesul dorit.

Robia economică aduce cu sine sclăvie politică și culturală și numai biruind-o pe cea dintâi vom putea să sperăm binefacerile unei libere dezvoltări culturale și politice. Astfel pentru prezent — cel puțin — acțiunea de regenerare economică a po-porului, trebuie să formeze cardinala preocupăre a fiecărui cărturar de inimă.

Tinând seamă de împrejurările topografice ale pământului românesc, acțiunea cooperativei tre-buie pornită din diferitele centre firești răsletin-du-se și grupându-se tot în jurul acelor-aș centre. Iar unul dintre cele mai favorabile centre soco-tesc a fi Hălmagiu.

Acest târgușor de munte numără 1300 suflete, dintre cari baștina este exclusiv românească; străi-nă fiind numai administrația, comerțianții (3 ro-mâni față de 10 străini) și câțiva măiestri. Adevă-rata putere a Hălmagiului rezidă însă în ținutul său. Pieței de aici îi aparțin vre-o 70 comune din jur, dintre cari vre-o 10 din nemijlocită apropiere, aci cumpără și vând toți articlii trebuincioși îmbrăcă-mintei și hranei.

Neproducând ținutul acesta bucate în măsura recerută, existența alor mii de suflete, se mijlo-cește pe baza comerțului. Cei din partea locului vând: vite, poame, articlii de lemn și muncă de brațe; cumpără bucate și articlii de băcănie.

Spre marea noastră rușine aproape întreg oo-merciul a încăput pe mâna străinilor, cu deosebire jidani, cari și-au statornicit o înrăurire nețărnută asupra bietului popor. Și ne este în viuă amintire cum își știu exploata poziția acești omnipotenți.

Cu ocaziunea ultimei manifestațiuni de exer-cițiu a dreptului electoral, ovreii goneau poporul la urnă — știți pe a cui parte.

În ultima analiză, numai nouă ne putem face imputări de aberațiile obvenite, câtă vreme afară de învățături platonice și bani pe camătă grea, nu le-am dat și puțința să se elibereze din groaz-nica robie economică în care geme.

Conform referințelor specifice ale Hălmagiului și ținutului său, aici ar avea rost numai o atare tovărășie, care pe lângă importarea articliilor de trai căutați, s'ar ocupa și cu valorizarea produ-selor din partea locului.

Astfel pe lângă băcănie, să se ocupe în mare și cu procurarea bucatelor, apoi cu valorizarea poamelor — îndeosebi a prunelor și nucilor, — exploatarea pădurilor urbariale, vânzarea vitelor; cu un cuvânt să îmbrățișeze întreagă viața econo-mică a țăranului de aici. Voi schița pe rând princi-palii rami economici ce așteaptă să fie îmbrățișați de organizația cooperativă.

1. Băcănia. Comerțianți fără suflet prin oferirea articliilor de calitate proastă, rău măsurând, comit adevărate jafuri asupra săracilor locuitori a țin-uturilor muntoase. Pe sate și azi se vinde zahărul cu 1 cor. 28 fil. kgr., până când prețul lui original variază între 80 și 100 fil. Litra de petrol cu 48 fil., cea mai inferioară calitate ce poate numai exista. Iar sârmanii oameni, cărora li s'au isprăvit gră-simurile, ori că nici n'au ajuns să-și poată tăia porc, plătesc bieții kg. de clisă cu câte 2 cor. 40 fil. Ba ce e mai mult, acești zgripsori nemiloși rare-ori se îndeletnicesc și cu vânzarea articliilor de trai, cum ar fi făina, cărnuri, pește etc.; ci prin diferite tertipuri stăruiesc pentru consumarea bău-turilor spirituoase, unde realizează mai însemnate dobânzi. Astfel ne lipsesc nu numai de banul crunt muncit, ci influințează în mod primejdios asupra sănătății trușești și sufletești a clientelei ce le-a încăput pe mâni. Pe lângă un comerț cinstit, câte parale nu ar rămânea în cele biete șerpere!

2. Mare parte din negoțul cu bucate, încă e în mâna speculanților de profesie. Aici mai au de îndurat o slabă concurență din partea țăranilor, cari schimbându-și în câmpie poamele pe bucate, o bună parte din ele le oferă spre vânzare în Hălmagiu. Mai sunt vre-o câțiva de-al noștri — oameni în stare bunioară — cari singuri își procură direct dela producători grăunțele necesare; iar ce le pri-osește, scote de vânzare în piață. Aceștia sunt micii negustori de bucate, ghimpi răi în ochii ne-gustorilor de meserie, împotriva cărora nenumă-rate-ori au dat recurs și probabil vor fi nimiciți. Pus-au la cale tot felul de șicanę contra lor. Ba că nu-i permis să mai vândă — conform uzului local — cu măsurile de litră; ci fiecare să-și procure cumpănă. Iar culmea: mai în toamna trecută toți au fost năpăstuiți cu amenzi pe motivul, că nu posed licența de vânzare. Nu ne mai lasă să trăim! — se jălbeau bieții țărani. Aici toți și-i se inter-pretează în favorul celor bogăți și puternici și niciodată pentru ocrotirea sârmanului rob.

3. Valea Crișului Alb este vestită pentru prun-ene sale, din care se fierbe mult rachiu. Numai în ținutul Hălmagiului se poate evalua la sute de mii coroane valoarea rachiuului produs. Negoțul ace-sta se află exclusiv în mâinile ovreilor. Ici-colo câte un Român de-al nostru — slugoi la jupânul — nu arareori preoți, cari — bineînțeles se împărță-șesc numai de simbrie și nu de parte la câștig.

4. Neiertate specule se întâmplă cu nucile. O clasică dovadă ne-a servit anul trecut. La început glambașii au rămas pasivi. Mai defăimau în stânga și dreapta, că nucile nu ar fi bune ăstan din cauza multelor ploii, dar nu cumpărau nimic, astfel prețul nu se urcase. Într'asta se uscaseră bine nucile și se apropia târgul Aradului. Deteră câteva lovituri repentine, prin agenții lor și în câțva zile acapa-rară aproape întreg produsul cu 45—55 maja me-trică. Câteva zile în urmă la Arad nu se mai ajun-geau nucile cu 70 cor. mm. Am calculat: în comuna mea s'au produs cca 200 mm. nuci, cari valorizate prin cooperativă, ar fi rezultat un plus de 2—3 mii de coroane în favorul nostru. Și aceasta e mare sumă pentru o comună mică, unde o mie cor. spese culturale, formează un arunc de 87 procente după darea regească.

5. Valorizarea lemnului de foc, încă ar cădea în competența tovărășiei. Exploatate rațional pă-durile urbariale, încă pentru multă vreme ar pu-tea forma un bogat izvor de bunăstare pentru ți-

nutul nostru. An de an putrezesc mii de metri lemne prin păduri din cauza lipsei de capital și pricelene pentru atare ram de economie; ori că se vând pe lângă prețuri ridicole întreprinzătorilor străini. Puțini își pot forma ideile clare asupra prețului lemnului, așa cum zac în pădure. Comuna noastră urbană (Lazuri) a oferit cu 50 fil, stânginul unei firme (4 metri de pădure à 130—130 cm.) și n'a voit să le primească decât cu condiția ca întreaga comuna să se îndatoreze a lucra în pădure pe lângă prețurile stabilite de el precum și a transporta ani de-a rândul cu vitele proprii până la proxima gară, o anumită cantitate considerabilă de lemne. Curată iobăgie! Am abzis chiar de speranța, să putem salva cei fil, pe seama casei comune; vream numai să dobândim lucru poporenilor pe lângă o plată cinstită și nici asta nu ne-a succedat. Transportate lemnele în gară, am avea destul cumpărători, însă pentru a îndeplini aceasta, ne lipsește organizația și capitalul, ce singur cooperativă ni-l va putea mijloci.

— Rămâne deci în afară de ori ce discuție, că cooperativă la noi este reclamată de cele mai arzătoare necesități și ca atare este menită să devină un factor important în viața economică a acestui ținut. Ideia nu e nici nouă, nici străină și a suportat deja proba de foc a practicei. Așa „Crisana” în Brad se ocupă deja cu valorizarea lemnului de foc, „Soimul” din Vașcău procură bucate; ba ce e mai mult, în jurul Vașcăului funcționează de ani de zile „consumurile” sătești — societăți pe acții, înființate și conduse cu mult succes de către un preot din partea locului.

Cronică din Paris.

Decorarea Sarei Bernhard. — Inegalitatea în fața omenestilor dureri. — Evoluțiunea lui Jean Richepin.

Paris, 20 Ianuarie.

Sarah Bernhard a fost după cum ați anunțat și în „Românul”, decorată cu legiunea de onoare. Aceasta, după multe amânări și după numeroase chibzuluți. Sunt, în Franța, artiste al căror merit și al căror prestigiu pălesc pe lângă ale vestitei tragediane, și cari au fost totuși decorate înaintea ei. Rozeta roșie le împodobește de mult corsagiul. De ce această ezitare când a fost vorba de marea Sarah? Fiindcă unii oameni politici și-au crezut dreptul să nu despartă arta ei de viața ei privată, găsind că strălucita artistă nu a fost destul de ordonată în echilibrarea veniturilor și a cheltuelilor ei. Iată pentru ce, cu toate campaniile presei în favoarea ei, Sarah Bernhard a fost decorată abia acum. Evenimentul acesta a fost salutat în Franța și în străinătate cu un entuziasm înduioșător.

Imi pare însă că Sarah nu și-a mișcat nici odată auditoriul ca acum câteva zile când, la Universitatea Analelor, a ținut o conferință despre „Arta dicțiunii”. Cu acest prilej ea a evocat îndepărtatul timp când nu era decât o fată de cincisprezece ani, dornică de a intra în Conservatoriul de artă dramatică. Ea ne-a vorbit și de fabula — *Les deux pigeons*, de La Fontaine — pe care a recitat-o la examenul de admitere. Și fabula aceasta ne-a spus-o din nou, cu aceleași intonațiuni, cu aceeași timiditate, cu aceeași voce ca acum șaiszeci de ani. În ochii ei au strălucit lacrimi, evocând fantoma tinereții ei. Jean Richepin care era și el de față, a plâns ca un copil. Auditorul era palid de emoțiune. În sufletele aceloră căroră melancolica filosofie a fragilității umane nu le era străină, glasul Sarei a răscolit sentimente de o adâncă tristețe. Într'însa, am văzut simbolul tinereții care dispărea, a anilor cari fug, a grozavei distrugerii care ne paște, oricine și ori unde am fi! Timp de câteva momente am uitat ropotul multiplu al vieții de afară, visurile de ambiție, iluziile și speranțele pe cari le punem în viitor — și n'am simțit decât fiorul nemiscatelor veșnicii în care bietele ființe omenestii vin, trec, dispar ca niște umbre, cu o iuteală fulgerătoare.

Au fost printre cei cari au auzit conferința mare tragediane, bogați și săraci, bătrâni și tineri, fericiți și necăjiți. Sunt sigur că toți, fără deosebire, au simțit o clipă zădărnica omenească tulburându-le sufletul; iar din simpla dar nemuritoare fabulă a lui La Fontaine ei au prins, ca o consolidare, eterna morală după care sentimentele simple de devotament și iubire sunt singurele și adevăratele noastre bunuri în această lume sublinară!

Sunt întâmplări, evenimente și revelații în fața căroră toți oamenii fără deosebire de vârstă ori de rang, ar trebui să se simtă egali. Ni se spune cu orice prilej că suntem egali în fața morții, și ne-am obișnuit s'o credem. Se poate să fim egali în fața ei, considerând-o

ca pe o teribilă și misterioasă forță a naturii. În spiritul celor vii însă, cei cari au murit sunt totuși obiectul unor distincțiuni lămurite, după rangul pe care l-au ocupat în lume.

Așa, nu de mult, tribunalul din Melun, a rostit o sentință care ne dă de gândit. El a avut să statueze în procesul intentat societății de automobile-taximetre de către industriașul Montcharmont, care și-a pierdut soția și de către d-na Buck care și-a pierdut fiul, într'un teribil accident. Dna Buck e mama șoferului care a condus automobilul dlui Montcharmont. Tribunalul a acordat industriașului o despăgubire de 140.000 franci pentru pierderea nevastei lui, iar bătrânei mame a șoferului numai 6000 de franci pentru moartea fiului ei.

Și e logic să ne întrebăm: „Este oare o deosebire așa de mare între două vieți omenestii? Și intrucât ne este permis să ne închipuim că I. Montcharmont, fiindcă este bogat, a simțit el de douăzeci și patru de ori mai mult pierderea soției lui decât dna Buck, care este săracă, pe aceea a fiului ei?”

Cât de sărmâne și nedrepte sunt convențiunile omenestii! Ceeace ne izbește mai cu deosebire în această sentință este faptul că înșiși acuzătorii au crezut convenabil să nu fie egali în fața durerii. În vreme ce I. Montcharmont a cerut o despăgubire de 600.000 de franci, dna Buck nu și-a crezut dreptul să taxeze așa de mult pierderea fiului său: ea a cerut cu modestie numai 30.000 de franci. Mentalitatea acestor două ființe a păstrat cu această ocazie, culoarea situației lor în societate. Bogatul industriaș a crezut natural să evalueze pierderea soției lui mai mult decât sărmăna femeie din popor pe aceea a fiului ei. Iar dna Buck, n'a găsit mai puțin firesc, ca drepturile ei să fie mai limitate.

Omenirea a fost veșnic la fel. Și presupunem că ea nu se va schimba niciodată în mod radical.

E frig! Un ger năpraznic stăpânește de vre-o două săptămâni în Paris. El e crud pentru cei sărmâni; celor bogați le dă distractiuni rare. Pe lacul înghețat din Bois la Boulogne perechile patinează; și noaptea pe băncile squurrurilor vagabonzii mor de congestiune.

Din 1853 n'a mai fost așa frig la Paris. În vremea asta cerul e albastru și soarele schinteetor. Pe străzile orașului primăria a instalat manganuri cu cărbuni aprinși; iar celor nevoiași, celor fără asil ea le împarte bonuri de hotel, unde să doarmă noaptea.

Dar ei sunt așa de numeroși, mizerabilii acestei lumi, încât cu toată sollicitudina asistentelor publice, mulți cad pe stradă loviți de congestiune. Și e pitoresc, dar sfâșietor spectacolul bietilor oameni cum se adună în jurul manganului de cărbuni, spre a-și încălzi sărmănele lor mâni invinețite de ger.

În vremea aceasta prin saloanele moderne, pe scenele de music-hall și ale teatrelor de varietăți, în cabareturile la modă, parizieni și străini, snobii și burghezii dansează tango. Dansul argentinian a devenit în Paris o adevărată epidemie. Profesorii de tango, cari se recrutează din toate clasele sociale, câștigă sume de nebune. Scolile de tango sunt înfestate de elevi și de eleve. A ști dansa tango constituie în saloanele aristocratice ca și în cele burghezești meritul suprem. Tango băntuie cu furie. Și imi închipuiesc că exaltarea și gloriificarea acestui dans lasciv în fața academiei franceze de către Jean Richepin, n'a contribuit puțin la răspândirea lui.

Eu unul am găsit atitudinea vestitului scriitor în această chestiune, pur și simplu de prost gust. Jean Richepin, cântărețul vagabonzilor, autorul lui „Chansons des gueux”, boemul care și-a clădit reputația pe dragostea ce o arăta celor desmosteniți și umili, a dovedit o desăvârșită lipsă de măsură, glorificând nu numai dansul preferat al snobilor, dar și etalând cu complezanță vizitele pe cari le-a făcut cutăror prințese cari au dansat tango în fața sa „în mod adorabil”. Dacă ne-am spune că așa zisa dragoste din tinerețe a poetului pentru mizerabilii pământului a fost numai un rol cu ajutorul căruia spera să se facă popular, indignarea noastră nu ar fi excesivă. Suntem doar așa de obișnuiți să contemplăm omenestile asalturi pentru glorie și avere! Imi zic însă că, odată ajuns la onoruri și la bani, Jean Richepin ar fi dovedit tact și bun gust, dacă în loc să renege cu ostentație ce a adorat în trecut, ar fi păstrat cel puțin o rezervă discretă vorbind de aristocraticele saloane cu mai puțină exaltare.

Dar sunt multe slăbiciuni omenestii de cari nu scapă nici cei mai inteligenți dintre noi!

C. R. B.

Stări triste în Hălmagiu.

Ni se sorie:

În lupta grea pentru existență locuitorii din ținutul Hălmagiului, tot mai mult sunt siliți să iele lumea în cap, pentru o amară bucată de pâine. Prin fabricile Americii și cu lucrul de pădure se indeletnicesc îndeosebi oamenii în vârsta maturității, asupra căroră este de mai puțin efect noul mediu incunjurător.

Cu atât mai primejdios poate fi acel mediu pentru caracterele plâpânde, în formațiune încă. Din punct de vedere educativ emigrația copiilor este mult mai păgubitoare decât a adulților. Și tocmai acest rău a început să băntuie violent în ținutul nostru.

Cât se apropie anul nou, unul după altul, agenții cutreeră satele și culeg aproape toți băieții dela 13—18 ani, trecându-i de servitori încolo spre regiunile Tisei. Comune ca: Brusturi, Lazuri, Groși, Măguliș, Vidra, Aciua, Poiana au colonii întregi de feciorași pe pusele din jurul Măcăului.

Ani de-arândul acești nenorociți crescuți în frica lui Dumnezeu și cinstirea posturilor, o rup brusc cu trecutul în periodul cel mai periculos al dezvoltării lor morale. Nu mai știu de posturi și de legea străbună. Biserica nu mai cercetează și rugăciunea creștinească nu mai află lăcaș în sufletul lor desrădăcinat. În schimb își însușesc viciile străinilor, amenințând, ca restabilindu-se la vatra părintească să molipsească cu sălbătăcirea moravurilor și pe cei rămași acasă.

De s'a întâmplat, să fi terminat școala din sat, cu atât mai rău. Întreb pe unul reîntors: „Mai cetiți voi ceva pe acolo și anume ce?” Așteptam să-mi răspundă, că vor fi având foi populare, vre-un „Néplap”, ori „Vasárnap Ujság”, când colo imi ripostează grăbit, că: „da, gazda ne aduce și cetim „Fris Ujság” și „Kis Ujság”. Halal de așa cultură!

M-am gândit apoi: oare mai aproape și prin comunele noastre, nu ar încăpea acești nenorociți. În casa unui creștin de legea noastră, ar fi scutiți de multe încercări păcătoase: având stăpân și slugă aceeaș bază a sufletului lor genuin.

În iarna trecută la informațiile acestui ziar, am lăsat să se strecoare un anunț în înțelesul de mai sus și ce credeți d-voastră, cu ce m-am ales? În mai puțin decât patru săptămâni, am primit peste o sută de epistole, în care preoți, învățători, proprietari mari și mici, mă roagă să le trimit unul, doi sau mai mulți servitori — așa și așa să fie.

Deși eu desemnasem cercul îngust la care mă adresam, am primit scrisori până de pe văile Târnavelor, Sălagiu, Sătmar și Bănat. Dovadă, că pretutindenea — unde numai gila răsplătește îmbelșugat osteneala muncii — se resimțeste arzător lipsa brațelor omenestii.

Pune-te la scris: că eu nu sunt agent, că oamenii nu se prea pot lifera, ca și altă marfă; ci vino d-ta, te tocmește cu anul și ți-l du, de-ți va plăcea. Dintr'atâția au venit numai doi inși, cari și-au și angajat personalul trebuincios; iar eu m-am ales cu decepția, că ai noștri sunt prea comozi.

Mai amintesc cu această ocaziune, că din părțile Vașcăului (cott. Bihor, mărginaș cu Hălmagiu!) mulți stângenari au emigrat în România, căutându-și lucru prin pădurile de pe acolo. Cei cari s'au reîntors deja, au adus frumoși bani.

În legătură cu aceste am dori să știm: ce s'a isprăvit în meritul înființării unui birou de mijlocire a brațelor muncitoare, despre care se vorbea mai anul trecut?

Tr. M.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI
MODERATE LA ADMINISTRA-
— ȚIA ACESTUI ZIAR. —
TELEFON: 750.

Cronica externă.

Războiul turco-bulgaro-grec iminent. Aflăm din Sofia că pregătirile febrile ce se fac aci sunt în vederea unui foarte apropiat războiu. La ministerul de războiu se lucrează zi și noapte. Arsenalul armatei e în cea mai asiduă activitate, ca și când evenimentele ar cere cea mai mare grabă. Tot orașul Sofia vorbește cu entuziasm de un nou războiu. Comunicatele oficiale cari desmint unele versiuni din cale afară de neliniștitoare, nu mai sunt crezute.

Se privește cu foarte multă simpatie convingerea bulgaro-turcă, despre care cercurile competente vorbesc ca de un fapt împlinit.

Ieri circula șovonul că Bulgaria a și început să concentreze trupe la sud și sud-est.

Ordinele de mobilizare sunt gata spre a fi expediate. Ofițerii neactivi așteaptă din zi în zi ordinul de chemare. Toată lumea e într'o expectativă nervoasă, ca înaintea unor evenimente de cea mai înaltă însemnătate.

Bursa cotează slab.

Correspondentul nostru ocazional din Sofia a reușit să vorbească cu un diplomat dela legățiunea turcă. I s'a declarat, că în Turcia mobilizarea generală se va face în cel mult trei zile. Enver-pașa a chemat ieri pe mai mulți comandanți de regimente și i-a sfătuit să fie pregătiți, deoarece *deslănțuirea noiei furtuni din Balcani e chestiune de câteva zile.* În Turcia s'ar privi cu ochi buni situația actuală. Diplomatul turc a mai declarat, că pentru mobilizare se vor chema contingentele de rezervă începând din anul 1890.

Munca febrilă depusă de ministerul de războiu turc e cel mai bun indiciu de veracitatea șovonurilor cari circulă. Trupele concentrate sunt încunoscute, că vor avea să lupte contra Grecilor. *Entuziasmul soldaților e mare.*

Cronică artistică.

Instinctul lady Macbeth.

Comedia franceză va reprezenta în curând piesa „Macbeth” într'o traducere nouă a dlui Jean Richepin. Cu acest prilej o mare revistă pariziană a cerut celebrei artiste dna Georgette Leblanc, soția marelui poet Maeterlinck părerea ei asupra teribilului rol al lui lady Macbeth. Se știe că dna Georgette Leblanc-Maeterlinck l'a interpretat în mod admirabil acum câțiva ani în cadrul sumbru și pitoresc al monastirei din Saint-Wandville unde piesa lui Shakespeare a fost reprezentată în plin aer și într'un adevărat castel, cu coridoare misterioase peste cari plutea o atmosferă demnă de grozava tragedie. Dna Georgette Leblanc a publicat în revista franceză un studiu admirabil asupra rolului ei. Sfârșitul acestui studiu îmi pare prea interesant pentru a nu-l traduce pentru cititorii acestui ziar. — A. C.

Pentru a o juca pe Lady Macbeth purtam o rochie dreaptă și o manta fără mâneci, înodată la gât și aruncată pe după umeri, mantaua care se purta în evul mediu până în al XIII-lea veac. O coroană barbară, un simplu cerc de aur îmi încingea fruntea. Dar această aspră simplitate a costumului barbar nu anunță decât în mod incomplet barbaria sufletului pe care l'am interpretat — un suflet redus la sentimentele impulsive, cele mai puțin chibzuite, ale omenirii primitive.

Și aici atingem punctul cel mai profund al rolului. S'a pus de atâtea ori întrebarea dacă lady Macbeth a fost un monstru sau numai soția prea ambițioasă a unui om pe care-l iubea. Ea nu e nici una nici alta. Ea este pur și simplu o ființă de instinct. Ar trebui să ne ducem cu mult înapoi de epoca ei pentru a regăsi cele dintâi sentimente cari, în vremurile cele mai îndepărtate, s'au revelat la ființele umane, pe timpul când sufletele, amestecându-se cu natura, abia se deosebeau de ea. În acest instinct a trăit și lady Macbeth.

Ea este instinctul cel mai curat. În vreme ce Macbeth rosteste cuvinte din cele mai profunde asupra vieții și asupra morții, în spiritul nevastei lui nu este nici o urmă de idee, nici o filosofie. Ea e de pe vremea când nu exista nici morală, nici religie definită, când temerile și presimțirile erau necunoscute. Ei nu-i este teamă nici de morți nici de fantome. Numai odată, vedenia iadului îi trece pe dinaintea ochilor: „Iadule, cât ești de negru!” și asta e totul. Ea n'are remuscări. Ea cade numai pradă istovirei nervoase. Halucinațiile îi înfățișează crima ei, fără a-i da vre-o părere de rău. Ea se miră de tot sângele care s'a scurs „din trupul acestui moșneag”; dar ea nu geme de a-l fi răspândit.

Ea nu deliberează, ci porcede imediat la acțiune cu o siguranță animală. Ea nu sovăiește, ci hotărăște. Ea își întinde mâna către coroană, împinsă de un impuls, întocmai ca și copiii, cari vor

să apuce tot ce arde. Ea n'are nici o viață interioară. Și de-ar avea chiar, ar suprima-o. În ziua crimei se îmbată; ea se exprimă formal în această privință: „Ceea ce le-a dat lor betie, mi-a dat îndrăzneală, ceea ce i-a stins, pe mine m'a înflăcărat”. Lady Macbeth este o femeie care bea și care are betia primejdioasă.

Iată ființa teribilă al cărei rol l'am avut: instinctul, acest lucru mare și redutabil, mă ocupa întreagă; eram rea ca și ea, și-mi croisem într'adevăr un suflet așa de aspru încât timp de mai multe zile, am crezut că-mi aparține cu adevărat. Nu mi-a fost teamă de nimic, după cum unei somnambule nu-i e niciodată teamă; nici binele nici răul n'au mai existat pentru mine; am săvârșit acțiuni, și toată puterea tainică, care apără faptele, s'a exercitat a pregăti crima mea grozavă. Am reușit, dar ascultând de natură m'am predat ei; am deslănțuit inconștientul; el mă stăpânește și stăpânește în mine persoana mea conștientă; silindu-mă a fi a lui cu totul, după care mă duce la moarte. Toate acestea fără o clipă de teamă ori de groază. N'am fost decât natura surmenată.

Iată rolul meu. A o juca pe lady Macbeth este a renunța la tot ce a cucerit omul de veacuri încoace; este a despoja sufletul uman de toate sentimentele cu cari s'a îmbogățit puțin câte puțin. Și iată ce constituie groznică marea a rolului; să fi silit a purta o seară un suflet sălbatec, marginit și imediat, suflet contimporan cu cele dintâi epoci ale omenirii.

INFORMAȚIUNI

DARURI DE CRĂCIUN ȘI ANUL-NOU PENTRU „POPORUL ROMÂN”.

Arad, 27 Ianuarie 1914.

Transpunere din Nr.-ul 4 al „Românului” 793.—
Ioan Suciu, proprietar, Felsődetrehem 4.—
George Crenian, inginer, Victor Bumbes, Semen Cioran și Ioan Andrițoiu, funcționar de bancă, Reșița-montană 8.—
Demetriu Bardoși, căpitan c. și reg. Szatmárnémeti 4.—
Dr. Vasile Meșter, avocat, Felsővisó 20.—
„Doina” institut de credit, Cămpeni 20.—
Dr. Em. Doctor, Viena 20.—

Laolaltă: 869.—

Balul reuniunii femeilor române din Arad. Aflăm că reuniunea femeilor române din Arad a luat azi hotărârea să organizeze tradiționalul ei bal în 6 (19) Februarie. Balul reuniunii noastre a fost întotdeauna cel mai însemnat eveniment social în carnavalele din aceste părți.

Ca și în trecut, costumul național va fi obligator și pentru balul din 6 (19) Februarie.

Balul va avea loc în sala dela „Crucea-Albă” și va fi în beneficiul reuniunii. Va cânta capela regimentului de infanterie 33 și un taraf de țigani.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: ger, vreme uscată.

Prognostic telegrafic: ger.

Temperatura la amiazi a fost: — 9.8 C.

Consiliu de miniștri român. Ni se comunică următoarele: Joi la orele 5 p. m. s'a ținut un consiliu de miniștri acasă la d. Emil Costinescu ministru de finanțe, sub președinția dlui I. Brătianu președintele consiliului.

Consiliul s'a ocupat cu fixarea datei nouilor alegeri pentru cameră și senat. S'a hotărât ca aceste alegeri să înceapă în ziua de 2 Februarie v.; nu s'a hotărât însă dacă aceste alegeri se vor face mai întâi, pentru cameră sau pentru senat.

Tot în acest consiliu de Joi s'a discutat formarea comisiei interimare a Bucureștilor.

AA. LL. RR. principii Ferdinand și Carol au sosit alaltăieri la Postdam. Ieri după amiază A. S. R. principele Carol a fost prezentat colonelului și ofițerilor regimentului în care își va face stagiul de un an. La această solemnitate au asistat și A. S. R. principele Ferdinand și d. general Perticari.

Mișcarea socialistilor din Rusia. În împrejurimile Petersburgului au fost arestați trei oameni aflați tipărind un apel al socialistilor re-

voluționari prin care invitau pe lucrători să facă grevă la 22 Ianuarie. Mașinele au fost confiscate.

Tot asemenea a fost arestat la Petersburg un lucrător socialist-revoluționar care tipărea la hectograf un apel pentru grevă. Au mai fost arestați 4 studenți și 2 studente la cari s'au aflat aceleași apeluri precum și steaguri revoluționare.

Călătoria d-lui Titu Maiorescu. Doamna Humpel, sora d-lui Maiorescu a declarat următoarele unui redactor al ziarului „Neue Freie Presse”:

Cumata mea e bolnavă și fratele meu a plecat cu dânsa pentru trei sau patru săptămâni la Heidelberg. E posibil ca fratele meu să se întoarcă singur la București ca să fie în țară în timpul campaniei electorale.

Noul secretar general la război în România. După cum se anunță, d. colonel D. Ilescu, a fost numit secretar general al ministerului de război.

D. colonel Ilescu este un militar eminent care printr'o strălucită carieră, prin cultura sa profesională cât și prin cultura sa generală, constituie o podoabă și o forță în oștirea României.

Țara românească mai mult ca ori și când are nevoie de o superioritate militară, atât pentru a înfrunta complicațiile care se anunță la sud, cât și pentru a înfăptui idealul național la nord: țara românească are nevoie de o conștientizare intimă și indisolubilă a tuturor elementelor ei, a tuturor forțelor pentru a alcătui acea armată mare și puternică pe care nu o poate înfrânge nici o vijelie nici un război.

D. colonel Ilescu este militarul menit să realizeze această operă națională.

Haralambie Călămăr — și comitetul nostru național. Simpaticul nostru colaborator dela Sibiu adresează prin noi următoarea rugămintă către comitetul nostru național:

O rugare

Arzătoare

Către 'naltul Comitet:

Firea noastră curioasă

Să n'o facă mai nervoasă

Prily al „pactului” secret!

Să ne 'mpace

Cum îi place

Cu Maghiarii, ce-i iertăm,

Ca să ne putem în fine —

Dup' o lungă pauză, — bine

Intre noi să ne certăm.

Haralamb Călămăr.

Duelul Tisza—Désy. Am scris în numărul nostru de ieri că deputatul Désy a provocat pe ministrul președinte contele Tisza la duel. Secundanții intruniți au pertractat noaptea întreagă fără ca să se poată înțelege. Azi înainte de amiazi au continuat pertractările, dar tot fără rezultat. Secundanții ministrului președinte mi primesc duelul cu revolverul, ci cer un juriu de arme. Pe culoarele camerei deputații au discutat cu mult interes și unii sunt de credința că conflictul se va aplatina pe cale pacifică. Contele Tisza se duce la Geszt, se reîntoarce abia luni în capitală, iar până atunci întreaga afacere va rămânea baltă.

Pentru fondul ziaristilor. D. Epaminonda Balamace controlorul Băncilor populare — București, a trimis administrației noastre sumă de 6 cor. pentru fondul ziaristilor.

Călătoria principelui de Wied. Din Triest se anunță: Din isvor bineinformată se știe că în curând va sosi la Triest vaporul german de război „Goeben” pentru a-l însoți pe principel de Wied în drumul său spre Valona.

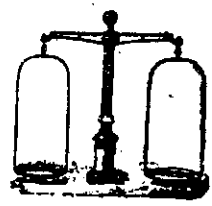
Conferința dlui general Crăiniceanu. D. general Crăiniceanu a vorbit Mercuri seara la „Cercul de studii” din București al partidului liberal, în fața unui numeros public despre faptele de arme săvârșite de armata noastră în campania anului 1913. Au luat parte la această sedință și doi miniștri, I. Brătianu, I. G. Duca și Dr. Angheliescu. Conferențiarul spune că a împlinit 40 de ani de carieră în serviciul oștirii și s'a retras din armată mai curând spre a-și dobândi libertatea și o oră mai înainte. Retrăgându-se din oștire nu înseamnă că a încetat de a se mai preocupa de treburi

KITZINGER JÓZSEF

fabricant de cumpene chimice și mecanice pentru articlii de precizie

BUDAPESTA, VI., Nagymező-utca 52.

Execută și livrează cumpene pentru farmaciști, bijutieri, scrisori și pentru pachete, cumpene pentru lucrări de analize și precizitate, aparate pentru fizică, chimie și de măsurat; brevete și tofelul de lucrări în această branșă.

Execuție cu specialitate.
Prețuri convenabile.
Prețurent franco.

KI 1172

Minunea industriei!

Marele „krach” din New-York și Londra s'a resimțit și în Europa. În consecință o mare fabrică de argintărie se vede îndemnată să pună în vânzare, pe lângă un neînsemnat câștig, toată marfa ce o are înmagazinată. Subscrierul sunt autorizat să implinească această incredință și în consecință pentru numai expediez următoarele obiecte:

- 6 buc. cuțite de masă, foarte fine, cu prășele veritabile engleze.
- 6 buc. furculițe americane patentate, dintr'o buc.
- 6 buc. linguri pentru mâncare
- 12 buc. lingurițe
- 1 buc. lingură mare pentru zeamă
- 1 buc. măsurător pentru lapte
- 6 buc. tase engleze „Victoria”
- 2 buc. feșni elegante pentru masă
- 1 buc. stre urător pentru ceai
- 1 buc. presărător fin pentru zahăr.

42 buc. numai cu 15 cor. 50 fl.

Mai de mult aceste 42 obiecte se vindea cu 80 cor., iar acum se vând pentru un preț minimal. Argintul american brevetat e un metal, dinlăuntru și dinafară, alb, care argint își conservă colorarea timp de 25 de ani, ceea ce garantează.

Ca dovadă că nu e o mișelie, mă oblig a acest anuț să restituie banii oricui nu-i va plăcea marfa cumpărată. Folosiți-vă de prilej, ca să vă procurați o elegantă garnitură de argint, care e un admirabil cadou de nuntă și ocazional, apoi e potrivit oricărei gospodării. De vânzare numai la: **HIRSCHBERG H.** magazin zăre numai la: **WIEN, II., Rembrandtstrasse 19.** Telefon 14597. Expediere în provincie cu ramburs sau pe lângă trimiterea anticipativă a banilor.

Prăf pentru curățit 20 fleri.

Veritabile numai cu marca ce se vede aci.

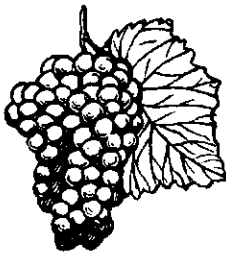
Extras din scrisori e de recunoștință.

Baroneasa Edelsheim mi-a recomandat călduros garniturile cumpărate dela dv., de aceea te rog să-mi trimiți și mie două garnituri.

Tisza Ilona nasc. Degenfeld, baroneasa Schomburg. Suntem foarte satisfăcuți cu garnitura trimisă și rugăm încă o garnitură. Superioara Institutului Maria, Budapesta, IX., Scroka-ri-utea nr. 33.

Am primit cele comandate și sunt foarte satisfăcut cu ele. Rog încă o expeditură. Ke 1668 Cluj.

Baron Bánffy.

(Ke 1719)

Sursa de cumpărare a

ultoilor lemnoase cu rădăcini

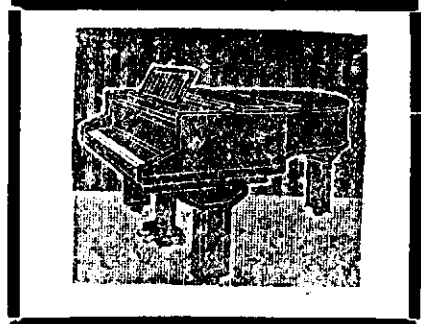
Berlandieri, —
Riparia Teleki

și alte soiuri de ulțoi netezi și mlădițe cu rădăcină, — la

Teleki Zsigmond, școală de vie în VILÁNY (com. Baranya).
Cereți marele nostru prețurent ilustrat.

PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI

„PIANURI”

nu trebuie să mergeți la BUDAPESTA, la

„TRISKA”

se pot cumpăra cu prețuri favorabile. În localitate introducerea pe timp de un an o face gratis. În provincie: expediază pianuri cu porto și pachetare gratis.

TRISKA J.

CLUJ (KOLOZSVÁR),
str. Bartha-Miklós nrul 14.

Fondat în a. 1845.

Telefon 102—01.

DREHER IGNACZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Ofertă tofelul de cuțite de bușunar, foarfece, briciuri, achizite pentru ras și manifur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (K 100—10)

FACEȚI O INCERCARE!

„CARNEVAL”

(scutit prin lege).

CEA MAI EXCELENTĂ
SPECIALITATE de GUMĂ IGIENICĂ.

Garanță pentru fiecare bucată.
Prețul unei duzine în pachetare originală 6 cor.
De vânzare în centru, la:

Büchler Gyula

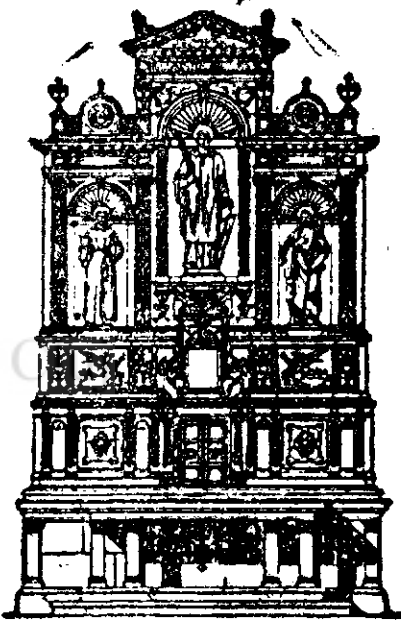
WIEN, VII., Keiserstrasse nrul 109.

Prețurent unguresc gratis (pentru o marcă de 20 fil. se trimite în plic închis). — Revanzătorilor li-se dă provizie mare. (Ke 1548)

STRIZS ISTVÁN

Industriaș artistic și constructor de altare, atelier artistic pentru aranjamente bisericesti

Isaszeg, Budapest mellet.

Fund. 1894.

Fund. 1894.

Execută în orice stil, altare moderne, iconostasi, peșteri-Lourdes, s. mormânt, fântâni pentru botez și amvoane, statue sfinte, icoane pentru drumuri, din lemn și teracotă, potire, sacristii, candelabre, felinare și tofelul de lucrări de metal. Haine bisericesti, prapori, broderii artistice-bisericesti de aur și mătăasă; renovări de biserici, picturi, repararea și aurirea altarelor, pictarea altarelor și a tofelul de icoane. Proiecte și deseneuri prospecte gratis. Mergerea la fața locului pe cheltiala proprie. (S 1303)

DELA UN STOMAC STRICAT

provîn nenumărate boale.

Totdeauna să nizuim să avem apetitul și mistuirea în ordine.

Balsamul „Universal” a lui Gyarmati e un mijloc miraculos de casă, are aromă plăcută, care luat într'o lingură de cafea e nevătămător sănătății Balsamul „Universal” al lui Gyarmati are efect excelent la lipsa de apetit mirosul rău de gură, răgăială, colică, aprindere de stomac, sgârçiuiri, boale de intestine și de ficat, etc.

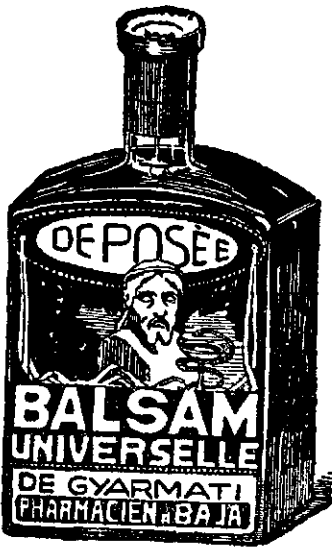
••••• 1 sticlă de probă 1 coroană. •••••

••••• 12 sticle franco numai 5 coroane. •••••

Singurul proprietar: Farmacia orășanească

a lui EMIL GYARMATI în Baja.

De vânzare numai la proprietar. Ke 1446

Societatea de asigurare olandeză societate pe acții.

„Allgemeine Maatschappij van Levensverzekeringen Lifrente” în AMSTERDAM.

Diracțiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al inst. în Budapesta, Kálvin-tér, Baross-utca 1, Üllői-ut 2—4 SZ. Intrarea prin poarta nrul 4 din bulevardul Üllői.

Cele mai ieftine taxe:

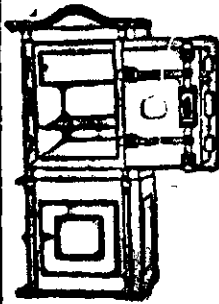
Suma asigurărilor la sfârșitul anului 1912	)	peste 406 mil. cor.
Suma rezervelor	)	120,416.453 cor. 94 fil.
Afară de rezerva replătirilor	)	986.409 cor. 14 fil.
Plățile de până acum făcute asiguraților	)	13,153.386 cor. 05 fil.

(E 1758)

Cassă pentru bani și documente

sigure contra focului și hoților

Mo 1112

numai fabricate proprii de toate soiurile și în orice mărime, gata în tot felul de executări în depozit, netede și indoite, fără legături lungi prin urmare nici un sprijin pentru pârghia hoților. Casse cu casete separate contra focului și Parquill în periferie casete pentru matricule mici și mari. Prețuri moderate. Pentru biserică, comune și societăți etc. după învoire și în rate.

GUSTAV MOESS, SIBIU,
Quergasse Nr. 3. Hechtgasse Nr. 4.
Casse panțerate numai la comandă.

Apaducte

Încălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.
(E 691-30)

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească crema americană, pudra americană și săpunul american, care depărtează de pe față și de pe mâni orice fel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebunțate până acum.

Se capătă la:

Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița.

Prețul unui borcan de cremă americană 1 cor. Prețul pudrei americane 1-50 cor. Prețul săpunului american 1 cor. În contra durerii de dinți mai bune sunt picăturile americane. Prețul 1 cor.
(Co 1574)

Sarkadi és Windisch

magazin de mașini de cusut, biciclete și gramofone. — Reprezentantul în Ungaria de sud a mașinilor de scris „ROYAL”.

Vârșeț (Versecz), str. Deák-Ferencz 3.

Oferăm on. public bogat asortatul nostru magazin, condițiuni favorabile de plătire chiar și în rate, pentru mașini dăm 6-10 ani garanță. Mare atelier specialist de reparare. Prețuri gratis și franco. La dorință mergem la fața locului. (Sa 1570)

TELEFON:

179.

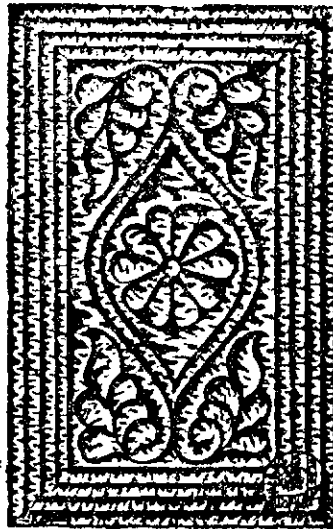

TELEFON:

179.

STERN S. FABRICĂ DE PLAPOME ȘI ALBITURI PENTRU PATURI

CLUJ (KOLOZSVÁR), strada Szentegyház-u. nrul 7

Atrage atențiunea on. public din loc și din provincă asupra

fabricii de plapome și albituri p. paturi aranjată cu excelente puteri de muncă. Execută plapome, matrațe, toffelul de albituri pentru paturi, din material excelent, în mod prompt și cu prețuri convenabile.

Primește spre transformare plapome și albituri vechi p. paturi.

Se 1219

FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloage

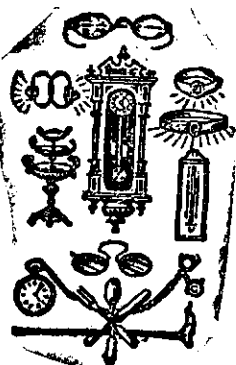
Sibiu-Nagyszeben, str. Turnului (Saggasse) 30.

Oferă on. public din localitate și provincă prăvălia sa de

ceasuri și bijuterii,

unde pentru cele mai ieftine prețuri se pot procura ceasuri de buzunar, de perete și sculătoare precum și toffelul de bijuterii și inele de logodnă.

Reparaturile se execută cu specialitate.

Pentru ceasurile cumpărate și reparate la mine ofer garanție.

(Se 1588)

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de plept moderatează catarul, încetează tusea împreună cu dureri. Încetează aprinderea de gât, răgușala și boala de gât, precum și ferbișta, durerile de stomac și colica. Vindecă hemoroidii și boala genitală, curățește rinichi, deșteaptă pofta de mâncare și promovează mistuirea. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a dintelor găunoși, contra mirosului greu de gură, precum și contra tuturor boalelor de gură și dinți, răgăleii, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent contra limbricului lat. Vindecă orice rană, locuri de răni, orbaltul, besicele provenite din ferbișta buboaielor, urciorul. Are efect excelent contra durerilor de urechi.

Allein echter Balsam von der Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

În cantitate mai mare de vânzare la drogheriele Thalmayer és Seitz, Hochmeister uodai și Radanovits, Teatvérek în Budapesta, ori direct de la A. Thierry, farmacie la Ingerul păzitor, Pregrada, lângă Rohitsch Ke 971. În Arad de vânzare la farmaciile Földes Kelemen și Sfântul Ștefan a lui Hehs Vilmos.

OLIVIU PASCU

Inginer diplomat

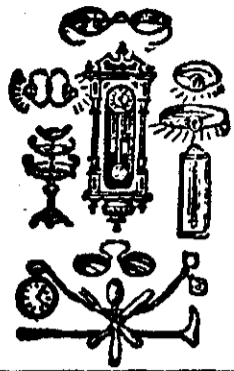
Orăștie-Szászváros

Strada Beritului numărul 8.

Îndreptinde ori-ce lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cât și desemnări de mape și schițe. Pregătește planuri și preliminare privitoare la-orice-fel de clădiri și alte lucrări, edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoane și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apaducte, jilpe, etc. — Interesații sunt rugați a se adresa cu încredere firmei care cu plăcere le va sta la dispoziție!
(Pa 1061-52)

CEL MAI MARE MAGAZIN DE OROLOAGE ȘI BIJUTERII
LOSONCZY LAJOS ciasornicar și
 bijutier.
 ARAD, PIAȚA LIBERTĂȚII Nr-ul 1.

Serviciu
 prompt.
 Mare atelier
 de reparat.

Țin în magazin oroloage pen-
 tru buzunar veritabile elvețiene,
 oroloage de părete cu sunet
 de clopoț, oroloage moderne.
 Bijuterii de aur și argint. Cea
 mai ieftină sursă de cumpărat.

Cu deosebită stimă
Losonczy Lajos
 orologier și bijutier.

FUND. IN A. 1836. DISTINS LA NUMEROASE EXPOZIȚII.

(No 1882)

Horn Lajos, APATIN
 (Bácska).

Liferantul armatei regale române. Cea mai ve-
 che fabrică de instrumente muzicale în Ungaria.

Oferă renumitele și excelente specialități de
 instrumente muzicale, după sistemul vienez, și
 anume: instrumente de aramă, — de lemn, — de
 suflat, apoi excelente instrumente de lovit și — cu
 aronj, precum și părți de ale acestor instrumente
 Garantez pentru lucrare bună și conștiințoasă, și
 mai ales pentru sunet curat.

Violini de școală de la 6 cor. în sus, în orice preț.
 Asortiment foarte bogat în gramofone. — Condiții
 favorabile de plată. — Reparaturi se execută
 ieftin și cu specialitate. — Prețuri gratis. —

Correspondență în limbile maghiară, germană și sârbă.

INTREPRINDERE TEHNICĂ
ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Weitzer János, palatul Minorităților.

Telefon 35.

Telefon 35

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile

Oferim on. public candelabre elegante
 cu prețuri moderate Ținem la dispo-
 ziție prețurile originale al celor mai
 de seamă fabrici de candelabre Exe-
 cutăm totfelul de transformări de cande-
 labre, cea-ce aducem la cunoștință mai
 ales acelor ce-și schimbă locuința Tele-
 foane de casă, instalațiuni de sonerii
 electrice pentru camere. aranjamente
 și reparări; lampe electrice pentru
 buzunar, ciucuri și prisme de sticlă,
 totfelul de articli și instrumente de
 luminație.

Cu deosebită stimă

INTREPRINDERE TEHNICĂ
ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társai, în ARAD.

In atențiunea concetățenilor!

Marea
Hală Centrală
ARAD,

bulevardul József-főherceg ut numărul 1.
 Via-à-vis cu palatul primăriei. (Palatul casei de păstrare „Victoria”)

e cel mai ieftin isvor de cumpărat
 obiecte de jucărie lucrate artistic ar-
 ticole de porcelan, sticlă și obiecte p.
 economia de casă, mare asortiment
 de tăști pentru copii de școală, plăci
 pentru gramophon cu cântece româ-
 nești permanent în mare asortiment.

He 1859

Alifie „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătă-
 mător, contra sgrăbunțelor, des-
 poterii pielii, petelor din față, cre-
 pării pielii, roșăței și contra tu-
 turor boalelor de piele. După in-
 trebuințarea unei singure tegle
 dispar sbărciturile feței. Prețul 1
 tegle 1 cor. 50 fl. Pudră „Mágnás”
 (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fl.
 Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fl.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate,
 aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerină și va-
 selin, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest ces-
 metic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Anti pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, cataru-
 lui, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fl.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți.
 După 1—2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1.50 fl.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fl.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impe-
 decarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii
 scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1.50 fl.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brunată deschisă, mijloc excelent
 și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent
 medicament, recomandat de câtra medici, este praful de Ardeal
 pentru porci — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fl.
 O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru galițe încetează
 perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hypnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei.
 Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de
 vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. :: Vă păziți de imitații!!

N-rul
telefon.
910.**Spriziniți pe români!**N-rul
telefon.
910.**A V I Z.**

Am onoare a aduce la cunoștința Onor. Public românesc din Arad și jur, că despărțindu-mă de tovarășul meu **DI. V. Șirian** voi conduce pe mai departe independent prăvălia de delicatessuri și spețarie sub firma proprie :

Dimitrie Messaroș

și voi ținea permanent în deposit din toate articolele cum sunt : Unt, caș, brânză, cărnuri: șoncă de Praga, salamă, slănină etc. Pești: păstravi, sardine, Ringli; Oleiuri, mazere, linte, cafea, cacao, zahăr, compoturi, prune uscate, poame sudice, bomboane, chocoladă, zaharicale; săpunuri de spălat, lumini pentru biserică; benzină etc. etc. precum și Băuturi în sticlă: vinuri de țară, franceze, italienești, greciești, șampagne cogneac, rum etc. din toate dela cele mai ieftine până la cele mai fine, cu un cuvânt tot ce se ține de aceasta bransă.

Voiu căuta, ca prin serviciu prompt și conștiincios să satisfac tuturor cerințelor. — Comandele din provincie le voiu executa urgent și punctual.

Comande din Loc se pot face și pe telefon. — La dorință trimit articlii acasă la locuință, fără ca să comput vre-o taxă specială pt. serviciu.

Rugând spriziniul, semnez cu stimă:

DIMITRIE MESSAROS, comerciant în ARAD.

Erzsébet-királyné-körút N-rul 5. (Colțul străzii Eötvös).

N-rul
telefon.
910.**La comande de tea și rum dau 5% rabat, la alte mărfuri 2%.**N-rul
telefon.
910.

(Me 1666)

Institut de asigurare ardelean**„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5****Edificiile proprii.****Asigurări împotriva focului,**

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(R. 232-51)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și ou termen fix, ou plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infrației (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912	.....	K	5.456.645.67
Capitale asigurate pe viață achitate	.....	„	5.458.689.43
Starea asigurărilor ou sfârșitul anului 1912	(foc	.....	133.667.241—
	(viață	.....	11.740.710—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	.....	„	1.603.400—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimiț și se dau gratuit orice informații în birourile direcției, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, eari au legături bune, se primesc în serviciul Institutului ou condiții favorabile.

ostășești fiindcă va duce lupta mai departe întrucât crede că, armata este păzitoarea și căminurilor și țării noastre.

S'a afirmat cu deosebire că înainte de intrarea noastră în campanie, armata noastră era pregătită. Părtașii acestei afirmațiuni sunt acei cari s'au lăsat să fie induși în eroare de cătră potrivnicii și răuvoitorii armatei noastre, fiindcă o astfel de afirmație nu poate fi împărtășită de bărbații politici cari cunoșteau trebuirile ostășești ca dnii: I. Brătianu, N. Filănescu, Take Ionescu, I. Grădișteanu, etc.

Voiu căuta să dovedesc cât de lipsită de temei este această afirmație și d. general Crăiniceanu înșiră toate îmbunătățirile aduse armatei în timpul guvernării liberale legea de organizare a armatei, organizarea unităților de rezervă înființată de generalul Budișteanu și desființată de conservatori, crearea corpului 5 de armată. Lucrarea tabelor de mobilizare și întocmirea ipotezelor de război la statul major în timpul conducerii sale a acestei instituțiuni militare. Inzestrarea infanteriei cu 216.500 arme, așa că în anul 1900 posedam mai mult decât aveam nevoie. Ca ministru de războiu am dat 3.400.000 lei pentru cumpărarea de noi puști și mitralieze necesare infanteriei și numai grație acestor pregătiri s'a putut face mobilizarea din 1913.

În 1910 am sporit numărul cavaleriei cu 10 regimente de roșiori și 10 regimente de cavalerie. Grație preocupării ce am avut pentru cavalerie, această armă a putut străluci în Bulgaria prin marșurile și îndrăzneala ei.

Artileriei i-am dat o sumă de 7 milioane și jumătate. Am complectat și mărit fabrica de pulbere și de fulmicoton a armatei pentru a nu mai fi tributarii străinătății. În 1910 am comandat 40 de mii de proiectile, așa încât putem spune că întreaga operă de armare și mobilizare din anul trecut este operă liberală, care însă nu umbrește întru nimic îmbunătățirile ce i s'au adus armatei mai târziu.

Geniul în ce privește inzestrarea lui cu pod metalic pentru trecerea trupelor în Bulgaria cu care se gloriifică guvernul trecut, a intrat în preocupările noastre. Noi am dat 750 mii de lei pentru poduri metalice și 2 milioane o sută de mii de lei pentru alte îmbunătățiri. Celelalte unități ca: marina a primit un milion, serviciile sanitare 1.330.000.

Plecând în străinătate pentru studii militare am căutat să provoc în mod discret o concurență printre furnizorii militari și am obținut o reducere de prețuri de 6 milioane la un material, care ar fi costat 19 milioane și care în realitate a fost plătit cu 13 milioane. În sfârșit, am pus bazele aviației militare.

De asemenea ne-am îngrijit de starea materială a ostașilor, sporirea în două rânduri a soldelor soldaților și ofițerilor odată sub Gogu Cantacuzino și general Budișteanu, și altădată sub d. Em. Costinescu și sub mine ca ministru de războiu.

Pregătirea armatei nu se putea face sub presiunea evenimentelor, fiindcă materialul de război nu se găsește disponibil și ceea ce se mai poate găsi este scump și prost, dovadă că din cele 60 de mii de puști cumpărate în urmă, după însăș declarația ziarului „Epoca” numai 20 de mii sunt în bune condițiuni. Insuși d. N. Filănescu a declarat că la începutul crizei balcanice, armata era pregătită și gata de mobilizare.

În ce privește moralul armatei care constituie un factor important pentru disciplina în armată, conferențiarul spune că a organizat conferințe și teatre pe lângă cazărmi.

Armata trebuie ținută în afară de cercurile politice și în tot timpul cât am fost ministru am căutat să înlătur politica din armată.

Grație acestor preocupări ale noastre armata noastră s'a arătat în Bulgaria de o disciplină și un moral de grauit. Sper urmă conferențiarul, că bazat pe aceste documente am putut înlătura afirmațiunea adusă armatei că a fost nepregătită, afirmație care nu putea decât să atingă prestigiul ei în țară și în străinătate.
„D-a”.

Auguste Dorchain delicatul poet francez a sosit ieri (Vineri) la București însoțit de soția sa. Auguste Dorchain nu e străin pentru bucureșteni. Înainte cu un an vizitând România, întorcându-se la Paris, d. Dorchain a scris în „Les Annales-politiques et literaires” un vibrant articol despre România.

Din prilejul acestei vizite, d. Dorchain ține azi (Sâmbătă) la Institutul Pompilian o conferință despre „Poetii erotici”. Dna Dorchain va însoți conferința cu recitări din poezii despre cari se va vorbi.

Expoziția dela San-Francisco. După cum am anunțat în mai multe rânduri, în anul 1915, guvernul Statelor-Unite din America va aranja o grandioasă expoziție internațională, din prilejul inaugurării Canalului Panama. În acest scop guvernul american a numit diferite delegațiuni, cari au trecut în Europa și aiurea pentru a face invitări diferitelor state să participe oficial la „Panama Pacific Espozition.”

Delegația specială, pentru România, Turcia și Statele balcanice e deja în Constantinopol și probabil azi va sosi la București.

Delegațiunea se compune din d-nii Walter E. Andrewa, Calvin Bown și Thomas Reef.

Din București delegațiunea va pleca la Sofia apoi la Belgrad.

O mare ducă în aeroplan. Din Nissa se anunță: Marea ducă de Mecklenburg-Schwerin a făcut o ascensiune cu un hidroavion, urcându-se la 400 metri, în timp de 20 minute.

Autorii atentatului contra lui Șerif pașa. Correspondentul din Constantinopol al ziarului „Daily Mail” anunță: Guvernul francez a cerut extrădarea lui Asim bey, fostul prefect de poliție din Constantinopol, de oarece e bănuț că a luat parte la atentatul contra lui Șerif pașa. Asim bey, fusese de fapt mai mult timp la Paris, dar câteva zile înaintea atentatului plecase spre Constantinopol. Ținând seamă de faptul că Asim bey e supus otoman el nu va fi extrădat.

Conrad de Hötendorf va fi numit inspector de armată. După cum se anunță din Viena actualul șef al statului major, Conrad de Hötendorf, își va părăsi în curând postul, fiind designat pentru al șaptelea post de inspector al armatei, înființat nu de mult. Acest inspectorat are o sferă de activitate deosebită și cu mult mai largă decât celelalte, având al șaptelea inspector sub el întreagă infanteria și trupele de vânători, iar pe lângă aceste are datoria să supravegheze dezvoltarea tacticei trupelor și a artei militare. Iar despre baronul Conrad, se știe că e în chestii de tactică o autoritate de primul rang.

Baronul Conrad își va ocupa noul post, probabil, încă înainte de manevrele dela toamnă.

În apropiatul consiliu de mareașali se va hotărî retragerea generalului de infanterie și inspector de armată Fancisc Schölder. Locul acestuia îl va ocupa actualul comandant al corpului de armată din Graț, vicegeneralul Ernestin Leithner. Comandant al corpului din Graț va fi numit vicegeneralul Emil Colerus. Comandantul corpului de armată al X. din Pozemysl, cav. Heinrich Kummer va fi numit comandant provizoriu al landwehrului austriac, iar locul lui îi va ocupa generalul de infanterie Hugo Meixner, fratele comandantului corpului de armată din Timișoara.

Fenomenalele erupțiuni din Filipeștii de Pădure (Moreni), România. Ni se scrie: Lucrările de sondaje în această regiune au afins cele mai mari adâncimi în țara noastră. Rezultatele date acum 2 ani de o sondă a societății „Astra Română”, care a erupt enorme cantități de țitei, a făcut ca acestei scheli să i se dea o deosebită importanță, începându-se lucrul în mod serios, iar prețul terenurilor necesionate, ridicându-se colosal.

Părerile tuturor marilor geologi au fost că aci există cele mai bogate straturi și cea mai superioară calitate de țitei dar... deziluzie! Ceea ce se petrece azi în Filipeștii de Pădure, dă notă că dacă în cercetarea atmosferei am ajuns a pătrunde la sute de milioane de kilometri, nu tot așa cunoaștem interiorul pământului la 1000 de metri.

S'a lucrat energic, s'au îngropat capitaluri, dar rezultatul a fost că de aproape 3 luni sonda Nr. 10 a societății „Astra Română” face colosale erupțiuni de apă fiartă, având un debit de aproximativ 300 vagoane pe zi. Zgomotul erupțiunilor este asurzitor; se aude la zeci de kilometri, dar nimic nu se mai poate face spre a se opri.

O nouă comisiune de geologi a fost la fața locului, dar nu le cunoaștem părerea cea nouă. De sigur că de astădată au declarat că pământul conține bogate straturi de apă sărată și

fiartă, cum se vede, iar țiteiul o fi sau mai jos sau mai sus.

Sonda Nr. 3 a societății „Steaua Română” care asemenea a erupt multă vreme cu apă fiartă aflăm că a încetat.

Inchiderea granițelor austro-ungare-româno-sârbe. Ni se anunță din Budapesta: Ministrul de agricultură, în conțelegere cu conferința vama-lă comună, a dat ordin pentru închiderea granițelor pentru importul de vite și a articolelor învăluite în paie sau fân, din România, Bulgaria și Serbia. Măsura aceasta a fost luată din cauza boalei pestis bovina orientalis, care face puștiiri enorme, în timpul din urmă, mai cu seamă în Bulgaria.

Mulțămită publică. În favorul despărțământului Timișoara al „Asociațiunii” au mai dăruit ca răscumpărări de anul nou pe lângă suma: 40 cor. 80 fl. publicată în numărul 283 din 11/I. n. 1914 al „Românului” următorii domni: Dr. Cornel Nicoara adv. Timișoara 10 cor., Nicolae Martinovici preot Topolovețul-mare 1 cor., Dr. Lucian Georgeviciu adv. Temes Rékás 5 cor., Dr. Petru Preda adv. Timișoara 4 cor., Alexandru Buibașiu funcționar de bancă Buziaș 1 cor., Ioan Popa func. de bancă Buziaș 1 cor., Alexandru Folea func. de bancă Buziaș 1 cor., Alexandru Hodăgiu func. de bancă Lugos 1 cor., A. Martin 1 cor., „Bănățeană” institut de credit Bucoveț 5 cor. Suma totală cor. 70.80, care sumă a intrat în cassa desp. numit al „Asociațiunii.”

Pentru aceste daruri în numele și din încredințarea comitetului desp. Timișoara al „Asociațiunii” aduc cele mai călduroase mulțămite, Romulus Carabașiu dir. desp. Timișoara.

x **Inculerea scaunului** e o adevărată plagă pentru omenire. Chiar și în cazuri când purgativele artificiale s'au dovedit a fi zadarnice, apa amară naturală Franz Josef are efect sigur. Somități străine, ca Attfield, Bontny, Fehling, Liebermann și alții că această este una dintre cele mai binefăcătoare pentru suferinzi.

Suferinzi cari sunt nevoiți să întrebuințeze în mod permanent purgative, cari purgative dela o vreme nu mai au efect, să întrebuințeze apa amară Franz Josef care totdeauna are efect moderat, dar sigur. Actualul director al univ. reg. italiene „Clinica Medica” din Roma, profesorul Baccelli, fost ministru al instrucțiunii, declară că de aceea comandă totdeauna apa Franz Josef, fiindcă această, apă fără a avea gust neplăcut are totdeauna efect grabnic și sigur! De vânzare în farmacii, drogherii și băcăni, ori se poate comanda direct dela: Ferencz József-gyógytörások széküldési igazgatósága, Budapest. III 821

CINE MERGE LA BUDAPESTA cu afaceri ori să facă cumpărături să se adreseze cu încredere dlui L. Olariu funcționar în minister. Dsa a deschis un birou de informații pentru Românii din provincie ca să-i scape din mâinile agenților jupultori.

Cine vrea să-și cumpere motoare bune, ori vr'o moară ori alte mașini, să se ferească de agenți, și să-i ceară sfatul dlui Olariu. Cine are ceva de vânzare, cine are vr'o rugare către ministeriu, cine are lipsă de împrumut eftin, cine are orice altă afacere în Budapesta să-i scrie dlui Olariu căci va fi îndreptat spre bine și va primi deslușiri corecte.

La dorință trimite gratuit planuri de mori, cataloage de motoare și de alte mașini. Adresa: L. OLARIU, Budapesta II, Margit körút 11. A 1545—10.

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII, Prater 9. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanții pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunt din ziarul nostru. (N 42)

Cronica socială.

Teatru. În favoarea școlii din Poiana-Blenchii s'a dat o reprezentație teatrală, urmată de dans. S'au predat punctele „Ruga dela Chise-teu”, comedie într'un act de I. Vukcan și „Nunta țiganului”, comedie într'un act de E. Suci. Mulțumită instructorului diletanților, d-lui teolog abs. Isidor Sevan, inv. în acea comună, spectacolul a stârnit admirația publicului, format în mare parte din inteligența română și maghiară din jur, și numai muncei d-sale se datorește succesul netăgăduit.

Rolurile bărbătești, principale au fost predate într'un chip ce-au întrecut așteptările de către tinerii țărani: Ioan Blăjan, Gavril Conțis și Toma Graur; iar rolurile femeiești au fost interpretate cu multă înțelegere de fetele Parasca Bârtaș și Verona Bumbu. Rolurile secundare încă au fost susținute destul de bine. Corurile, în voci, ne-au dat impresia reprezentării de operete în teatrele mari. Succesul petrecerii l'au mărit cu fermecătoarea prezență d-rele Nuța Sadescu, Susana și Jenica Buzura.

Concert în Oradea-mare. Am publicat într'un număr trecut, că reuniunea română de cântări „Hilaria” din Oradea-mare va da în ziua de 26 Februarie a. c. s. n. un mare concert.

„Hilaria” de aici încolo nu se mai mulțumește cu cântări ușoare, de aici încolo nu va satisface numai exigențele absolut necesare ale publicului nostru, ci se va nizu să toarne în sufletele doritoare și pretențioase adevărata artă românească, deschizând porțile tezaurului nostru muizcal pentru toți cari se adapă la izvorul scump și strămoșesc al cântărei noastre naționale.

Pentru Românii din Bihor vor urma de aici încolo zile cu soare, căci primenirea ce se observă ne dă garanță absolută că zilele ce vor urma și le vom trăi vor fi o adevărată afirmare națională românească.

Și cui avem să mulțumim primenirea aceasta, schimbarea aceasta atât de binefăcătoare dacă nu damelor din societatea noastră. — La timpul său am scris despre gentileta și devotamentul damelor române din Oradea — cari au vânturat negura ce stăpâna întreg cuprinsul Orăzii.

Într'un elan de însuflețire s'au înscris aproape toate damele membre active ale „Hilariei” — prin ceace s'a pus bază reuniunii de cântări mixte care azi numără peste 60 de persoane. Atât coristele cât și coriștii posed voci bine cultivate, — fapt care ne-a împintinat, ne-a dat curajul să luăm în repertoriul concertului prea frumoasa baladă „Mama lui Ștefan cel Mare” și „Hora” lui George Dima.

Soartea „Hilariei” atârnă de acum înainte de publicul românesc. Dela el depinde întărirea și dezvoltarea fragedei noastre reuniuni. Avem toată încrederea în cărturarii noștri — cari și până acum ne-au dat tot sprijinul posibil — ca și în viitor vor purta la inimă soarta micii noastre societăți de cântări. Să nu uităm că timp de aproape 40 de ani „Hilaria” a fost singura sentinelă trează în vâltoarea vieții noastre românești, ea singură mai încălzea inimile noastre cu „doina” coborâtă din desișul codrilor, ea singură ne mai mângăea în zile de grea încercare. Curvine-se deci să ne deschidem inimile dând viață dragostei și iubirei noastre față de această „Alma Water” a noastră. — Virgil.

Serată literară în comuna Radmănești. În ziua de Sfântul Ioan a avut loc în comuna Radmănești o serată literară cu un bogat program. A luat parte aproape întreg satul, serbătorind frumos ziua onomastică a harnicului învățător din loc d. Ioan Suci.

ECONOMIA

Banca generală de asigurare, societate pe acții, Sibiu.

Arad, 24 Ianuarie.

Ne bucurăm cetind în „Libertatea” Nr. 2/1914 recunoștința Românilor din comuna Romos față de Banca noastră de asigurare cu ocazia focului iscat la părintele A. Basarabă. Cetim anume în „Libertatea”:

„Dar pe cât i-a fost spaima și paguba de mare în această zi pe atât i-a fost în zilele următoare mângăierea, când a văzut, că „Banca Generală de Asigurare” cea românească din Sibiu la care părintele e asigurat, venind și prețuind paguba, i-a plătit îndată cu cea mai mare prevenire toată paguba.”

Două lucruri ne bat la ochi.

Mai întâi, că „Libertatea”, de dragul corectității a fost silită să tipărească lângă numele băncii noastre și cuvintele: *cea românească*.

Și cu tot dreptul, căci instituturile străine, nizuindu-se din toate puterile și pe toate căile să abată publicul nostru românesc dela banca noastră de asigurare, au început să se întrecă în a folosi numele Băncii noastre de asigurare. De unde până mai deunăzi toate își folosiau numele lor: Hungaria, Transilvania etc. și numai în rândul al doilea: societate de asigurare pe acții, ori bancă de asigurare, astăzi se numește pe sine în rândul prim *bancă generală de asigurare* și numai în rândul al doilea și cu litere mici: Hungaria, Transilvania etc. Deci foarte corect a adăugat Libertatea, pentruca publicul nostru românesc să nu mai fie sedus, și cuvintele scrise rar: *cea românească*. Banca generală de asigurare — cea românească — ar face bine dacă ar interveni la locurile competente pentru abuzul, ce se face de concurență cu numele ei. La tot cazul este prea păgubitoare mânguirea că concurența își imităză numele, exploatând ignoranța publicului românesc.

Al doilea, ne bate la ochi modestia, cu care banca noastră românească de asigurare renunță la orice reclamă.

Știm din isvor sigur, că banca noastră românească de asigurare a plătit în anul acesta, în modul cel mai culant, cu cea mai mare prevenire, *despăgubiri de foc în sumă de peste 40.000 coroane*.

Aceasta este cea mai bună dovadă, că banca noastră românească de asigurare nu numai că umple un gol adânc simțit în economia noastră românească, ci și că ea a justificat pe deplin încrederea publicului nostru, chiar și a acelor cari priveau la început cu oarecare temere la tânăra noastră întreprindere.

Dacă cu toate despăgubirile plătite și cu toată criza economică și cu toată concurența străinilor, care concurență în multe părți a corupt publicul nostru, (în alte părți l'au sedus) totuși banca noastră de asigurare își împlinește în modul cel mai culant obligamentele, — noi credem, că nu mai este motiv de modestie. Din contră, credem, că tocmai între împrejurările acestea grele avem datorită să apreciem după merit binefacerile asigurărilor răspândite prin conducerea solidă și reală a Băncii noastre de asigurare.

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 24 Ianuarie.

Grâu pe Aprilie	11.85
Grâu pe Maiu	11.91
Grâu pe Octomvrie	10.96
Secară pe Aprilie	8.97
Secară pe Octomvrie	8.56
Ovăs pe Octomvrie	8.84
Porumb pe Maiu	6.85

AVIZ.

Aducem la cunoștința on. public că mulțumitele publice numai pe lângă taxă se pot publica și costă de fiecare șir cules 20 fileri.

ADMINISTRAȚIA ZIARULUI.

La Librăria „Concordia” Arad Strada Deak Ferenc nrul 20 se află de vânzare următoarele calendare pe anul 1914:

Calendarul Partidului Național 60 fil. + 20 fil. porto. (La cumpărarea mai multor exemplare se vând cu aceleași condiții ca la Adm. ziarului nostru „Românul”).

Calendarul Minervei cor. 1.25 + 20 fil. porto.

„Posnașul” (glumeț) 60 f. plus 10 fil. porto.

Calendarul Săteanului 30 fil. plus 5 fil. porto

Calendarul Național (Orăștie) 40 fil. + 5 fil. porto.

„Păcălici” (calendar glumeț) 30 fil. plus 5 p.

Calendarul Diecezan (Arad) cu șematism 60 fil. fără 40 fil. + 10 fil. porto.

Calendarul Poporului (Sibiu) 40 fil. + 10 fil. porto.

Pentru cele trimise sub bandă, nerecomandate, librăria nu ia responsabilitate. Pentru recomandat să se trimită separat 25 fil.

Calendarul „Lumea ilustrată” s'a epuizat totul, nu mai sunt.

Bibliografie.

A apărut:

„Noi” organul studenției române. Revistă social-culturală-illustrată, cu următorul sumar: I. U. Soricu: Carmen Sylva (poezie). — M. R. Șireanu: Renașterea ideii latine. — Dr. Al. Tălășescu: Originea cuvântului „Dunăre”. — Lanceor Marlowe: Șoapte. — V. Popovici — Max: Lumina cea adevărată. — R. U.: Scrisoare din Viena. — P. C. Cârșteanu: Scrisoare de Crăciun. — I. P.: Prin munți. — Tr. P. Nicolin: Poezie populară. Cronică — zece porunci pentru cetitori. — Bibliografie. Redacția și Administrația Cluj — Kolozsvár, Strada Unió Nr. 13. Costul abonamentului: Pentru Austro-Ungaria 6 cor. anual. Pentru România și străinătate 10 cor. anual.

POȘTA REDACTIEI.

A. Z. București. De data asta ai fost puțin norocos în alegerea versurilor ce ne trimiți. Dacă le-am publica ne-am face vinovați de-o concesie inutilă pentru Dta sau poate — păgubitoare. Graba ce nu le dă pace începătorilor e adeseori amar regretată. Pentru a te impune în ziua de azi, când nu mai încapi de artiști, pe lângă talent e nevoie de multă stăruință. Lozinca lui Ellade Rădulescu a trecut de mult în domeniul vechiturilor.

G. Lungu. Kevedobra. Dintre multele și deplorablele reviste românești vă recomandăm: „Viața Românească” din Iași, str. Golia nr. 52., „Flacăra” București, str. Câmpineanu nr. 40 și „Ramuri” Craiova, str. Știrbei-Vodă nr. 81.

S. S. în Petre. Revista umoristică „Furnică” e oprită de guvernul unguresc de-a trece granița noastră.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

P. G., Orăștie. Costă 12 cor. La trimiterea sumei să ne comunicați din nou și textul anunțului.

A. C. Paris. Vă vom împlini dorința.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Publicațiune.

Insoțirea economică comercială „Plugarul” cu sediul în Blaj, aduce la cunoștință publică, că a cumpărat cantități mai mari de cucuruz, pe care îl vinde cu vagonul la gara care i să cere ori în mic la magazinul însoțirii din Blaj.

Toți cei ce au lipsă de cucuruz să binevoiască a se adresa cu toată încrederea la biroul însoțirii „Plugarul”, de unde vor primi informațiile necesare.

Membrii însoțirii vor avea favoruri deosebite.

Blaj (Balázsfalva), Ianuarie 1914.

Pu 1779-4

Directiunea însoțirii.

MULTUMITĂ PUBLICĂ.

Cu ocaziunea concertului aranjat de corul vocal bisericesc din Toracul-mic au binevoit a suprasolvi următorii:

1. Ioachim Muntean protopop, Agnita 5 cor.
2. Dr. Adam Iancu medic în loc 3 cor. 60 fileri.
3. Todor Checii notar 1 cor. 20 fileri.
4. Kontor Béla comerciant 1 cor. 20 fileri.
5. Eugen Muntean paroh 80 fileri.
6. George Serb inv., 1 cor.
7. Vichenta Petru v-notar 60 fileri.
8. Todor Petrovici, econom 2 cor.
9. Cira Petru, econom 60 fileri.
10. Ion Dămian, econom 20 fileri.

Marinimosilor și pe calea aceasta le mulțumim. Ion Petroviciu dir. corului Toracul-mic. (Pe 1778—1)

ANUNȚ.

Dorind a răspândi între Români negoțul cu ouă, cu care noi ne ocupăm deja de 2 ani, rugăm pe toți cei cari doresc prosperarea neamului, să formeze în jurul unei bănci o grupă, ca astfel să poată aduna din jurul acela săptămânal, sau la două săptămâni baremi 20—25 lăzi de ouă, care cvant noi îl preluăm pe lângă prețurile cele mai mari de zi, care prelucrat apoi să-l expedăm în străinătate.

Am dori să organizăm astfel de centre în Blaj, Teiuș, Aiud, M.-Uioară, Turda, Reteag, Șimleu etc.

Celor doritori le servim cu tot dragul cu deslușirile necesare și îi introducem gratuit în secretul acestui negoț.

(A 1764—3) „AGRARIA” Bányfyhunyard.

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoștință On. public, că mi-am deschis

cancelaria advocațională

în Sasca-montană (Szászabánya) în fosta casă a lui Tămășel resp. Meșter.

Dr. Ioan Gligu, avocat.

Gi 1763—3

La magazinul de lemne

DÓZSA

din Strada Radnai nr. 11

se vinde cu prețuri convenabile toffelul de lemne de foc, măsurate bine.

Telefon nr. 857. (Do 1479) Telefon nr. 857.

Bătăturile,

la 057

scortoșenia pielii, urciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., francată
1 corcană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, KI aly-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH, farmacie la „COROANĂ” în Győr.

Cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria.

Ceasornice, bijuterii, gramofone, plăci.

Chiar și pentru plățiri în rate! Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, inele-litere 80 fil. cor. 1:20, cu pietri 2 cor. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articlii pentru sport și lamp-e electrice pentru buzunar! Pentru ceasornicele și gramofonele noi se dă garanție pe 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint zdrobit. **Tóth József**, Cronometrier artistic Seghedin (Szeged) Dugoncs-tér nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețurent ilustrat gratis. Permanent nouități de plăci românești. Atențiune! (aut cântăreții și cântărețe, coruri și țarafuri românești pentru recepții de plăci. To 1253

Rog să mi-se trimeată oferte!

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta.

O rugare modestă,

care nu vă costă nici o oboseală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. — Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

PRESE DE VIN

bune și excelente
liferarea din fabrica
soc etății industriașilor de fer din

Kecskemét

ca membră a societ.

O. K. H. societatea

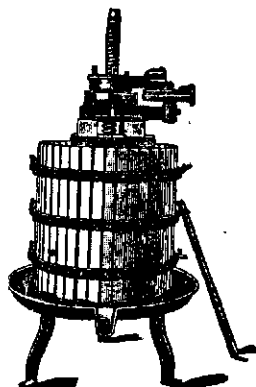
Ipari és Házipari szövetkezetek

Beszerző és Ertékesítő Központja

Budapest, VIII., József-körut 36.

Cereț prețurent.

Go 1304

Filmurile grăitoare

ale lui

EDISON

în

Palatul cultural

In 26 Ianuarie n.

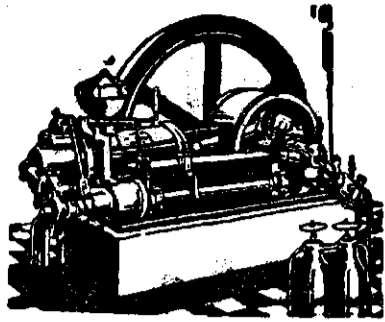
începutul reprezentațiilor la orele jumătate la 7 și jumătate la 9.

In 27 Ianuarie n.

începutul reprezentațiilor la orele 5, jumăt. la 7 și jumăt. la 9.

E 1777

CELE MAI BUNE MOTOARE!

Garantie pe mai mulți ani!

Ke 1201

Condiții favorabile de plată!

Motoare Diesel originale Korting

Motoare absorbitoare de gaz și de benzină. Garnituri de imblătit cu benzină și ulei brut, cu vehicule Noutate senzațională! Noutate senzațională!

MOTOARE CU OLEIU BRUT

fără stropire cu apă, — cap de aprins și fără compresor

Gellért Ignác és Társa

birou tehnic.

BUDAPEST, V., strada Koháry nr. 4.

In interesul d-voastră cereți prospect!

La 1407 Scutit prin lege!

Ferfi-vă de imitații!

„Bomboanele Mentholol” sunt cele mai bune și mai sigure contra tusei, răgușelii și catarului.

Efect grabnic și sigur, foarte plăcut, gustos, nu strică stomacul, promovează apetitul, împiedică convulsiunile de tuse precum și osteneala or. anelor de contrare, în consecință cântăreții, artiști, preoții și oratorii îl întrebunțează permanent.

Indispensabil pentru fumători, deoarece răcoare gura și îndepărtează mirosul de tutun. 11 1 cutie 40 fleri.

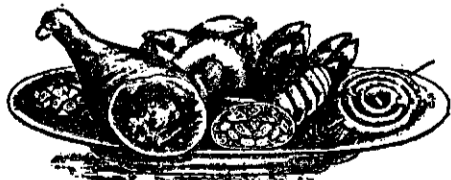
De vânzare la toate farmaciile și drogheriile. — La cumpărare grijiți de clișeu aci alăturat și la numirea de „Mentholol”

Fabrică: **A. EGGER FIUL**, liberant ces. **V. ana**, și regese în**Réthy János**

fabrică de cârnați și de cârnuri cu putere electrică

DEVA, PIATA PRINCIPALĂ.

Re 1142

Oferă bogatul său magazin de cârnuri afumate: în fiecare sezon se capătă carne proaspătă de vită, vițel, porc și miel, cu cele mai ieftine prețuri de zi. Apoi, șunce murate excelent, limbi de vită, vițel și de porc, pește (kaiserfleisch), coaste afumate, totfelul de mezeluri reci, pregătite în mod foarte gustos, în fabrica proprie.

Prețurent, cu provocare la acest ziar, se trimite franco.

BUDAPEST P. SIMONS**Hotel „ZUR STADT PARIS”**

Nou renovat!

Nou renovat!

E 1127

Hotel de renume. 100 chilii cu aranjament confortabil dela cor. 3. în sus. Lumină electrică și serviciu (curățirea hainelor). Spre întrebunțare stă la dispoziție telefonul urban 27 56 inclusive baie în hotel. Cafenea elegantă Restaurant excelent în Parter. Berărie în „BACHUSKELLER”. Prețuri solide. Multa tranvalelor orășanești cari aduc la toate gările și stațiunile vapoarelor.

MAI NAINTE DE A CUMPĂRA

**VIȚĂ DE VIE,
OLTOI DE VIE
VIN**

pomi sau arbori de lux

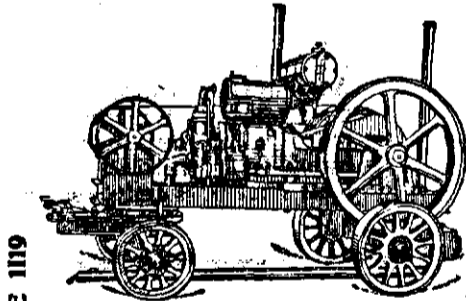
(de înfrumusețat) cereți în interesul D-voastră cel mai nou catalog al nostru ilustrat, care conține multe lucruri folositoare p. oricine.

Adresa principală: **Szücs Sándor Fia**

pepinieri de oltoi de vie și societate pe acții pentru producțiune de vinuri.

BIHARDIÓSZEG.

(Ke 1610)

LANGEN și WOLF, fabrică de motoare.**BUDAPESTA, VI., Yáci-körut. 59**

E 1119

Liferează renumitele motoare „OTTO” originale, locomobile, motoare „DIESEL”, sistem Deutz, motoare absorbitoare de gaz, garniture de imblătit.

Condițiuni excelente. 11 Cereți prospecte.

Fabrică de motoare cu gaz în Drezda soc. pe acții mai înainte Moritz Hille.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare cu gaz în Germania-centrală.

Agentură principală:

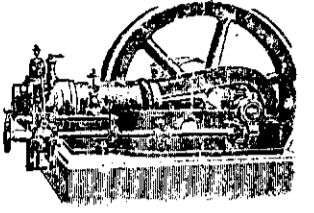
Kalmár Ernő mașinist-diplomat.

Budapest, VI., Podmaniczky-u. 4. Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime.

Motoare cu benzină, gaz, petrolu, oleiu brut, gaz terestru, Diesel și absorbitoare. (Ke 1592)

Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis.

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMÂNII!

JUSTIN ARDELEAN

LEGĂTOR DE CĂRȚI.

ARAD, str. Weitzer János 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad pentru compactarea Evangheliilor și a altor cărți bisericești, cărți de legi, matricule, albumuri, măpi, protocoale și totfelul de lucrări aparținătoare de bransa aceasta. (A 1692)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat lemne

Intreprindere de firez-motor

„Hunyadi”

Arad, str. Kossuth nr. 9. Telefon 658

unde se capătă în permanență lemne foarte bune uscate și creparte, transportate acasă în sac plumbuți. 100 kigr., pe 3 tăieturi 3 cor. Lemne în stânci și vagoane cu prețuri foarte ieftine. — La dorință mergem acasă și ne angajăm pentru tăiatul lemnului cu firezul nostru motor. — Principiul nostru este serviciu prompt și conștiințos. — Scanduri întrebunțate, de diferite grosimi, bune, se vând cu prețuri foarte ieftine. (Ha 1484)

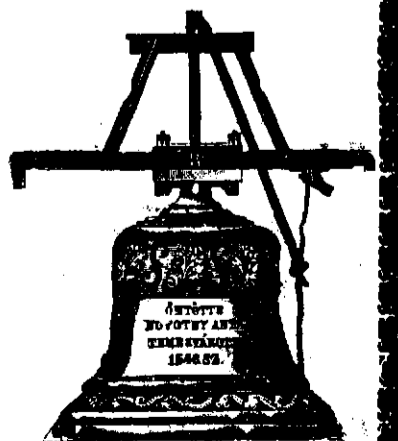
No 102

Premiat cu medalia cea mare la expoziția m'lenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 387 kigr. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare, spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

Cei mai buni cărbuni de piatră de Prusia și koks în forma nucilor de Prusia se pot procura numai dela

Altmann Ede

Arad, Vesselényi și Kis Ernő-u. în colț. :: Telefon: 46.

Are uriașe calorice. Scutit de perne, șalac și cenușe. Cea mai cruțătoare încălzire. — O singură încercare con-

vinge pe oricine. — Pofțiți și faceți o comandă de probă. — Orice cantitate o transport acasă.

Se capătă lemne mărunte uscate și aschii.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sporocasa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszében.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloace: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospece, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca revizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, OSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-NEVERIN Arad str. Jozseffőherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
Ba 240—166) Telefon nr. 850

Agentură principală: IULIU ROȘESCU, Cluj (Kolozsvár). Kossuth L.-u. 26.

Agentura principală Lugos, la filiala „ALBINA”.

„Nădlăcana”

institut de credit și economii societate pe acții în NĂDLĂCANA

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii, societate pe acții „NĂDLĂCANA” se invită prin aceasta la

a XVI-a adunare generală ordinară

care se va ține în Nădlac, Luni în 2 Februrie 1914 st. n. înainte de amiază la orele 11 în localitatea institutului.

OBIECTELE:

1. Constituirea.
2. Raportul anual al direcțiunii, raportul comitetului de supraveghiere și bilanțul anului de gestiune 1913.
3. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului.
4. Alegerea a doi membri în direcțiune.

Notă: Pentru folosirea dreptului de vot se cere ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiunilor sale în cărțile institutului puțin cu șase luni înainte de adunare și să se însinue la cassa institutului respective să-și depună plenipotența cel mult până înaintea zilei premergătoare adunării.

DIRECȚIUNEA.

Activa		Contul Bilanț		Pasiv		
162	Cassa în număr	51884	13	132	Capital social 4500 bucăți acții à 100 K.	450000
18	Bon și Giro-Conto la Banca austro ungară și la alte bănci	6768	61	165	Fondul de rezervă*)	110520
163	Cambii	1599629	60	135	Fondul de penziune**)	7393
171	Imprumuturi hipotecare	8200	—	177	Depuneri spre fructificare	742087
186	Avansuri pe produse immagazinate	20423	29	158	Cambii reescontate	390110
185	Produse cumparate	7039	08	160	Contribuțiune restantă la depuneri	1884
61	Efecte	78615	—	142, 155, 167, 179	Div dendă neridicată	1113
16	Casa proprie a institutului	24665	16	173	Creditori	1121
168, 176	Conturi debitoare	261	87	58	Interese transitoare anticipate	33230
109	Mobiliar după amortizare	3.450	45		Profit transpus din anul 1912	1.100 —
		345	05		Profit net	62.031 32
			3105			63131
			1800592			1800592

*) Cu dotațiunea d'n anul acesta K. 125 000 —
**) Cu dotațiunea d'n anul acesta K. 11.000 —

Debit		Contul Profit și Perdere		Credit		
188	Interese: pentru depuneri spre fructificare	36.911	36	176	Profit transpus	1100
170	" reescont	39.211	49		Interese:	
32	" fondul de rezervă	4.230	18	188	dela cambii	159.508
41	" fondul de penziune	390	42	172	" imprumuturi hipotecare	925
	Spese:			184	" efecte	3.000
187	Salare	15881	—	182	" conturi curente	538
180	Imprimare, lemne, lumină, spese de birou	3077	74	157	Profit la produse	6055
181	Porto și telefon	585	—	169, 65, 103	Venitul realităților și proviziuni	5657
48	Marce de prezență	1492	—			
	Contribuțiune:					
115	Directă	7.838	76			
170	10% dare de depuneri	3.691	13			
109	Amortizare din mobiliar		345			
176	Profit transpus din anul 1912	1.100	—			
176	Profit net	62.031	32			
			63131			
			176785			176785

Nădlac, la 31 Decembrie 1913.

Aureliu Petroviciu m. p.,
director-executiv.

Aureliu St. Șulutiu m. p.,
secretar-procurist.

DIRECȚIUNEA:

Nicolau Chicin m. p., Sava Raicu m. p. Gligor Vidican m. p. Nicolae Gheran m. p. Pavel Roșuț m. p.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în regulă și în deplină consonanță cu registrele institutului.

Georgiu Maior m. p., președinte. Romul Nestor m. p. Demetriu Roman m. p. Romulus Tudorean m. p.
Georgiu Petroviciu m. p. Iosif Diamandă m. p., revizor expert al „Solidarității”.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA”, ARAD.